

<p>This judgment will become final in the circumstances set out in Article 44 § 2 of the Convention. It may be subject to editorial revision.</p>	<p>Це рішення стане остаточним відповідно до умов пункту 2 статті 44 Конвенції. Текст рішення може зазнати редакційної правки.</p>
<p>In the cases of Zelenchuk and Tsytsyura v. Ukraine,</p>	<p>У справі «Зеленчук та Цицюра проти України»</p>
<p>The European Court of Human Rights (Fourth Section), sitting as a Chamber composed of:</p> <p>Vincent A. De Gaetano, President, Ganna Yudkivska, Paulo Pinto de Albuquerque, Faris Vehabović, Georges Ravarani, Marko Bošnjak, Péter Paczolay, judges, and Marialena Tsirli, Section Registrar,</p> <p>Having deliberated in private on 10 April 2018, Delivers the following judgment, which was adopted on that date:</p>	<p>Європейський суд з прав людини (Четверта секція), засідаючи палатою, до складу якої увійшли судді:</p> <p>Вінсент А. Де Гаetano, Головуючий суддя Ганна Юдківська, Паулу Пінто де Альбукерке, Фарис Веабович, Жорж Раварані, Марко Бошняк, Пете Пацолай, судді і Маріалена Цирлі, Секретар,</p> <p>після обговорення за зачиненими дверима 10 квітня 2018 року, постановляє таке рішення, ухвалене в цей день:</p>
<p>PROCEDURE</p>	<p>ПРОЦЕДУРА</p>
<p>1. The case originated in applications (nos. 846/16 and 1075/16) against Ukraine lodged with the Court under Article 34 of the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms (“the Convention”) by two Ukrainian nationals, Ms Sofiya Stepanivna Zelenchuk and Mr Viktor Antonovych Tsytsyura (“the applicants”), on 22 and 23 December 2015 respectively.</p>	<p>1. Справу розпочато за двома заявами (№ 846/16 та 1075/16) проти України, поданими до Суду на підставі статті 41 Конвенції про захист прав людини та основних свобод («Конвенція») двома громадянами України, а саме пані Софією Степанівною Зеленчук та паном Віктором Антоновичем Цюцюрою, 22 грудня 2015 року та 23 грудня 2015 року, відповідно.</p>
<p>2. The applicants, who had been granted legal aid, were represented by Mr M. Tarakhkalo, a lawyer practising in Kyiv. When the applicants’ observations and claims for just satisfaction were submitted on 14 December 2016 the applicants were also represented by Mr A. Bushchenko, who at that time was a lawyer practising in Kyiv. The Ukrainian Government (“the Government”) were represented by their Agent, Mr I. Lishchyna.</p>	<p>2. Заявники, яким надана правова допомога, були представлені паном М. Тарахкало - адвокатом, який практикує у Києві. Коли зауваження заявників та претензії щодо справедливої сатисфакції були подані 14 грудня 2016 року, заявників також представляли пан А. Бущенко, який на той час був адвокатом, практикуючим у Києві. Уряд України («Уряд») був представлений паном І. Ліщиною.</p>
<p>3. The applicants alleged that the legislative restrictions imposed on them as owners of agricultural land had breached their rights under Article 1 of Protocol No. 1 to the Convention.</p>	<p>3. Заявники стверджували, що законодавчі обмеження, накладені на них як на власників земель сільськогосподарського призначення, порушили їх права згідно зі статтею 1 Першого Протоколу до Конвенції.</p>

<p>4. On 4 May 2016 the applications were communicated to the Government.</p>	<p>4. 4 травня 2016 року заяви були передані до Уряду.</p>
<p>5. Written submissions were received from EasyBusiness, an non-governmental organisation based in Kyiv, which had been granted leave by the President of the Section to intervene as a third party (Article 36 § 2 of the Convention and Rule 44 § 3 of the Rules of Court).</p>	<p>5. Письмові зауваження були отримані від «EasyBusiness», неурядової організації, що базується у Києві, якій було надано дозвіл Головуючим суддею на участь у справі у якості третьої сторони (пункт 2 статті 36 Конвенції та пункт 3 правила 44 Регламенту Суду).</p>

THE FACTS	ФАКТИ
<p>I. THE CIRCUMSTANCES OF THE CASE</p>	<p>I. ОБСТАВИНИ СПРАВИ</p>
<p>6. The first applicant was born in 1947 and lives in Dolyna, a city in the Ivano-Frankivsk Region.</p> <p>In December 1996 her mother obtained a share of land in the village of Kopytkove in the Zdolbunivsky district of the Rivne region (see paragraphs 11 to 14 below concerning the nature of shares of land and their subsequent conversion into plots). Following her mother's death in November 1999, the first applicant inherited that share and obtained a certificate confirming that she had become its new owner on 25 May 2000. On 10 January 2006 the Zdolbuniv District State Administration allocated a plot of land to her measuring 2.5917 hectares, zoned for use as an individual smallholding (особисте селянське господарство, see paragraph 18 below for a description of zoning categories of agricultural land under Ukrainian law).</p> <p>The applicant obtained a property certificate in respect of that land on 13 August 2007. She rented out 2.0917 hectares to a company under a lease registered on 30 May 2015 and due to expire on 10 November 2021, and 0.5 hectares to another company under a fifteen-year lease registered on 10 August 2016. According to the applicant, she receives rent in kind, either in grain or sunflower oil, depending on the crops grown on the land in a given year.</p>	<p>6. Перша заявниця народилася в 1947 році і проживає в місті Долина Івано-Франківської області.</p> <p>У грудні 1996 року її мати отримала земельну частку (пай) в селі Копиткове у Здолбунівському районі Рівненської області (див. пп. 11-14 нижче стосовно юридичної природи земельних часток (паїв) та їх подальшого виділення в натурі в земельні ділянки). Після смерті матері, в листопаді 1999 року, перша заявниця успадкувала зазначену земельну частку (пай) та отримала свідоцтво про право власності на земельну частку (пай), що підтверджує, що вона стала її новим власником 25 травня 2000 року. 10 січня 2006 року Здолбунівська районна державна адміністрація виділила їй ділянку площею 2,5917 га, призначеної для введення особистого селянського господарства (див. пункт 18 нижче стосовно опису категорій цільового призначення сільськогосподарських земель відповідно до українського законодавства).</p> <p>13 серпня 2007 року заявниця отримала Державний акт на право власності на цю земельну ділянку. Вона передала іншому підприємству в оренду земельну ділянку площею 2,0917 га згідно із договором оренди, який було зареєстровано 30 травня 2015 року та який закінчується 10 листопада 2021 року, решту 0,5 га вона передала другому підприємству в 15-річну оренду, яка була зареєстрована 10 серпня 2016 року. За свідченнями заявниці, вона отримує орендну плату в натуральній формі, як зерном, так і соняшниковою олією, залежно від сільськогосподарських культур, вирощених на землі за відповідний період.</p>
<p>7. The second applicant was born in 1939 and lives in Ternopil.</p> <p>On an unspecified date his mother obtained the right to a share of land in the village of Rakovets in the Zbarazh district of the Ternopil region. In November 2004 he inherited it from her. On 27 March 2008 the Zbarazh District State Administration allocated 3.41 hectares of agricultural land to him, zoned for commercial agricultural production (товарне сільськогосподарське виробництво). He obtained a property certificate on 22 July 2008.</p> <p>The land is rented by a limited liability company. Since 2010 the second applicant has received rent in the following amounts:</p>	<p>7. Другий заявник народився в 1939 році і проживає у Тернополі.</p> <p>На невизначену дату мати отримала право на земельну частку (пай) в с. Раковець в Збаразькому районі Тернопільської області. У листопаді 2004 року він успадкував цю частку (пай) від неї. 27 березня 2008 року Збаразька районна державна адміністрація виділила йому 3,41 га сільськогосподарських угідь, призначених для товарного сільськогосподарського виробництва. Він отримав Державний акт на право власності на земельну ділянку 22 липня 2008 року.</p> <p>Земля орендована товариством з обмеженою відповідальністю. З 2010 року другий заявник отримав орендну плату в таких розмірах:</p>

Year	UAH (in total)	UAH (per hectare)	Approximate equivalent in EUR (per hectare)
2010	729.29	213.87	20
2011	749.44	219.78	20
2012	1316.02	385.93	36
2013	1316.02	385.93	33
2014	1316.02	385.93	19
2015	2191.73	642.74	24
2016	2191.73	642.74	22

Рік	ГРН (загальна)	ГРН (за гектар)	Орієнтовний еквівалент в Євро (за гектар)
2010	729.29	213.87	20
2011	749.44	219.78	20
2012	1316.02	385.93	36
2013	1316.02	385.93	33
2014	1316.02	385.93	19
2015	2191.73	642.74	24
2016	2191.73	642.74	22

8. The applicants' land is subject to legislative restrictions on alienation and change of designated use, which are described in "Relevant domestic material" and, as regards their current state, in paragraph 22 below.

8. Земля заявників є предметом законодавчих обмежень на відчуження та зміну цільового призначення, які описані у розділі «Відповідне національне законодавство», ситуація стосовно обмежень станом на сьогодні описана в пункті 22 нижче.

II. RELEVANT DOMESTIC MATERIAL	II. ВІДПОВІДНЕ НАЦІОНАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО
<p>A. Background to the legal situation of land ownership in Ukraine</p>	<p>A. Основні положення законодавства України щодо власності на землю</p>
<p>9. Under the laws of the Ukrainian Soviet Socialist Republic, prior to the enactment of the Land Code of 18 December 1990 (hereinafter “the Land Code”), individuals and non-State entities could not own land and all land was owned by the State.</p>	<p>9. Відповідно до законів Української Радянської Соціалістичної Республіки, до набрання чинності Земельним кодексом від 18 грудня 1990 року (надалі – «Земельний кодекс»), фізичні особи та недержавні підприємства не могли мати у власності землю, а вся земля була державною.</p>
<p>10. Under Article 17 of the Land Code, local councils were authorised to transfer land to individuals and non-State entities. However, for a period of six years, those who acquired land could not sell or otherwise dispose of it (except in cases of inheritance). They could only transfer the property back to their local council. The courts could shorten this period if there was a valid reason for such a decision.</p>	<p>10. Згідно зі статтею 17 Земельного кодексу, місцеві ради були уповноважені відчужувати землю фізичним особам та недержавним підприємствам. Проте протягом шести років ті, хто придбав землю, не могли продати або іншим чином розпорядитися нею (крім випадків спадкування). Вони могли лише повернути землю відповідній місцевій раді. Суди могли скоротити цей термін, якщо були підстави для такого рішення.</p>
<p>11. In the 1990s a large proportion of the country’s agricultural land was held by the former Soviet collective and State-owned farms which, under the Law of 14 February 1992 were renamed “collective agricultural enterprises” (hereinafter “CAEs” or “collective farms”).</p>	<p>11. У 90-х роках велика частина земель сільськогосподарського призначення перебувала у користуванні колишніх радянських колективних та державних господарств, які відповідно до Закону від 14 лютого 1992 року були перейменовані в «колективні сільськогосподарські підприємства» (далі «КСП» або «КОЛГОСПИ»).</p>
<p>12. Presidential Decree no. 720/95 of 8 August 1995 provided for a programme of gradual reform of the CAEs through the issuance to their current and former members of shares of land, that is to say land entitlements in the form of shares of the whole land mass of the CAE expressed as a number of hectares but without a specific physical location or defined boundaries. The decree provided that the shares were to be distributed to current and former members of CAEs as well as to certain categories of workers employed in the social sector (education, medicine and so forth) in rural areas. While the decree gave members of the CAEs the ability to withdraw from their CAEs with their shares, the large-scale process of dissolving the CAEs through the issuance of shares did not actually start until 1999 (see next paragraph).</p>	<p>12. Указ Президента України № 720/95 від 8 серпня 1995 року передбачав програму поступової реформи КСП шляхом видачі їхнім нинішнім та колишнім учасникам земельних часток (паїв), тобто права вимагати частину земельного фонду КСП в умовних гектарах, але без фізичного виділення такої земельної ділянки в натурі. Указ передбачав, що ці земельні частки (паї) повинні бути розподілені нинішніми та колишнім членам КСП, а також окремим категоріям працівників, зайнятих у соціальному секторі (освіта, медицина тощо) у сільській місцевості. Незважаючи на те, що Указ давав членам КСП можливість вийти із членства КСП зі своїми земельними частками (паями), широкомасштабний процес розформування КСП шляхом паювання фактично не почався до 1999 року (див. наступний пункт).</p>
<p>13. Presidential Decree no. 1529/99 of 3 December 1999 accelerated the land reform by requiring the dissolution of all CAEs by April 2000, through the distribution of shares of land and other assets to their members. In the process of dissolving the CAEs, a large proportion of the rural population acquired shares of land.</p>	<p>13. Указ Президента України № 1529/99 від 3 грудня 1999 року прискорив земельну реформу, вимагаючи розформувати всі КСП до квітня 2000 року шляхом розпаювання земельних часток (паїв) та передачі інших активів членам таких підприємств. У процесі розподілу КСП велика частина сільського населення отримала у власність земельні частки (паї).</p>

<p>14. A large-scale process of converting the shares into physical plots of land (defined on the ground) was then organised. As a result of this process, millions of new owners were issued with ownership certificates relating to specific plots of land.[1] The land owned by the applicants underwent this process (see paragraphs 6 and 7 above).</p>	<p>14. Після того було розпочато широкомасштабний процес виділення в натурі земельних часток (паїв). В результаті цього процесу мільйонам нових власників видавалися Державні Акти на право власності на індивідуально визначені земельні ділянки [1]. Земельні ділянки, що належать заявникам, були виділені у вказаному вище порядку (див. пункти 6 та 7 вище).</p>
<p>15. According to Parliamentary Resolution no. 882-IV of 22 May 2003 summarising the provisional results of the land reform, during the process 6.87 million Ukrainians obtained shares of land and 3.17 million had them converted into plots of land. Parliament noted some difficulties in the issuance of shares of land and their conversion into plots of land, with some regions falling behind: only 13% of share owners obtained property certificates to plots of land in the Zhytomyr Region, while this figure stood at 96% in the Kirovograd Region. Some 107,000 shares were sold or otherwise disposed of by their new owners, which, according to Parliament, showed that they had not been adequately informed about the land reform and their rights and duties.[2]</p> <p>Parliament observed that, due to a lack of funding, the Cabinet of Ministers was only planning to complete the share conversion and titling work by 2006, which made it impossible to introduce the land sales market from 1 January 2005, as the Land Code provided at the time (see paragraph 19 below).</p>	<p>15. Згідно з Постановою парламенту № 882-IV від 22 травня 2003 р. щодо попередніх результатів земельної реформи, в її ході 6,87 млн. українців отримали земельні частки (паї) та 3.17 млн. виділили їх у натурі. парламент відзначив деякі складнощі при оформленні земельних часток (паїв) та виділенні їх в натурі, а також виділив відстаючі області: лише 13% власників земельних часток (паїв) отримали правостановлюючі документи на земельні ділянки у Житомирській області, тоді як цей показник становив 96% в Кіровоградській області. Деякі (близько) 107 000 земельних часток (паїв) були продані або іншим чином відчужені їх власниками, які, на думку парламентарів, показали, що вони не були належним чином проінформовані про земельну реформу та їх права та обов'язки [2].</p> <p>В парламенті відзначили, що через недостатнє фінансування Кабінет Міністрів планував завершити процес виділення земельних часток (паїв) в натурі із видачею правостановлюючих документів лише до 2006 року, що робило неможливим впровадження ринку землі з 1 січня 2005 року, як передбачалося положеннями Земельного кодексу на той час (див. пункт 19 нижче).</p>
<p>B. The initial “land moratorium”</p>	<p>В. Початковий «земельний мораторій»</p>
<p>16. Law no. 2242-III of 18 January 2001 prohibited, until the enactment of a new Land Code, the alienation of shares of land, except in cases of inheritance and expropriation for public needs.</p>	<p>16. Законом № 2242-III від 18 січня 2001 року до прийняття нового Земельного кодексу було заборонено відчуження земельних часток (паїв), крім випадків успадкування та вилучення для суспільних потреб.</p>
<p>17. On 25 October 2001 a new Land Code was enacted. It entered into force on 1 January 2002.</p>	<p>17. 25 жовтня 2001 року був прийнятий новий Земельний кодекс. Він вступив в силу 1 січня 2002 року.</p>
<p>18. Article 22 § 3 of the new Land Code defines the following categories of designated use for agricultural land: (i) individual smallholdings; (ii) land for fruit and vegetable growing; (iii) land for pasture and hay harvesting; (iv) land for commercial agricultural production; and (v) individual farming enterprises, that is to say commercial entities owned by individual farmers engaged in commercial agricultural production.</p>	<p>18. Згідно з частиною 3 статті 22 нового Земельного кодексу передбачено наступні категорії цільового призначення сільськогосподарських земель: (i) для особистого селянського господарства; (ii) для садівництва; (iii) для пасовищ; (iv) для товарного сільськогосподарського виробництва; і (v) для індивідуального (фермерського) господарства, тобто комерційні підприємства, що належать окремим фермерам, які займаються товарним</p>

<p>19. Article 15 of the Transitional Provisions of the new Land Code provided that until 1 January 2005 individuals and non-State entities could not sell or otherwise transfer title to two categories of land in their ownership: (i) plots zoned for individual farming enterprises or for other commercial agricultural production and (ii) shares of land. Swap transactions, inheritance cases and expropriation for public needs were exempt from the ban. The ban, which has been subsequently extended and modified (see the Table in paragraph 21 below) is commonly referred to in Ukraine as the “the land moratorium” (земельний мораторій).</p>	<p>сільськогосподарським виробництвом.</p> <p>19. Стаття 15 Перехідних Положень нового Земельного кодексу передбачала, що до 1 січня 2005 року фізичні та юридичні особи не могли продати або іншим чином відчужувати право власності на дві категорії земель, що знаходяться у їх власності: (i) ділянки, призначені для індивідуально (фермерського) господарства або для іншого товарного сільськогосподарського виробництва та (ii) земельні частки (паї). Міна земельних ділянок, успадкування та вилучення для суспільних потреб були звільнені від заборони на відчуження. Ця заборона, яка згодом була продовжена та модифікована (див. таблицю в пункті 21 нижче), в Україні називається, як правило, «земельний мораторій».</p>
<p>20. According to the Government, the transcript of the parliamentary session of the parliamentary session at which the new Code was passed shows that the moratorium was introduced in view of the need for additional time to form a land market with “adequate” prices and enact legislation necessary for the creation of such a market. In particular, according to the transcript, at the opening of the debate Member of Parliament V. Asadchev expressed his concern that, if rules of the Code concerning the transfer of land into private hands were to be adopted, this would create a few large landowners (десять латифундистів) and transform the rest of the population into hired agricultural labour (батраки). In presenting the draft Code for the vote, Ms K. Vashchuk, Chairwoman of the Parliamentary Committee for Land Affairs and Agriculture, stated that, in order to address concerns such as those expressed by the MP, the draft suspended the operation of all provisions concerning the sale of land until 2005, until laws on the creation of a land cadastre, land registration and others were passed and a State land bank was established.[3]</p>	<p>20. Відповідно до позиції Уряду, Протокол парламентських обговорень протягом сесії, на якій було прийнято новий Земельний кодекс, свідчить про те, що мораторій був введений з урахуванням необхідності додаткового часу для створення ринку землі з «адекватними» цінами та прийняття законодавства, необхідного для створення такого ринку. Зокрема, згідно стенограми, на відкритті дебатів депутат Верховної Ради В. Асадчев висловив стурбованість тим, що, якщо б були прийняті правила Кодексу про передачу землі в приватні руки, це дозволило б створити кілька великих землевласників («десять латифундистів») і перетворити решту населення на найманих сільськогосподарських працівників («батраки»). Представляючи проект кодексу для голосування, голова парламентського комітету з питань земельних відносин та сільського господарства К. Ващук заявила, що для вирішення проблем, що висловлені депутатом, проект призупинив роботу над всіма положеннями, що стосуються продажу земельних ділянок до 2005 року, доки не будуть прийняті закони про створення земельного кадастру, реєстрацію земель, а також про створення державного земельного банку [3].</p>
<p>C. Changes in the moratorium and its current form</p>	<p>C. Трансформації мораторію та його поточна форма</p>
<p>21. The Land Code was amended on a number of occasions as to both the duration and scope of the original ban, as summarised in the Table below:</p> <p>Table Key legislative developments concerning the land moratorium</p>	<p>21. В Земельний кодекс неодноразово вносилися зміни, як в частині продовження строку дії, так і в частині обсягів початкової заборони, що відображено в наступній таблиці:</p> <p>Таблиця «Основні зміни в законодавстві», що стосуються мораторію на землю.</p>
<p>22. As at today’s date, the Transitional Provisions of the Land Code prohibit alienation in any form of most agricultural land, including of the categories owned by</p>	<p>22. На сьогоднішній день перехідні положення Земельного кодексу забороняють відчуження у будь-якій формі більшості сільськогосподарських угідь, у</p>

<p>the applicants, except in cases of inheritance, swap transactions and expropriation for public use. They also prohibit any change in the designated use of such land, except where it has been allocated to an investor under a production-sharing agreement. Currently the Transitional Provisions state that those restrictions are to remain effective until the entry into force of the Circulation of Agricultural Land Act ("the CALA"), but in any case at least until 1 January 2019.</p>	<p>тому числі категорій, що належать заявникам, крім випадків успадкування, міни земельних ділянок та вилучення для суспільних потреб. Вони також забороняють будь-які зміни цільового призначення такої землі, за винятком випадків, коли така земля була виділена інвестору за угодою про розподіл продукції. На даний момент перехідні Положення передбачають, що ці обмеження повинні залишатись дійсними до набрання чинності Закону України «Про обіг земель сільськогосподарського призначення» («ОЗСП»), але в будь-якому випадку принаймні до 1 січня 2019 року.</p>
<p>D. Constitutional matters</p>	<p>D. Конституційні питання</p>
<p>23. Article 13 § 1 of the Constitution of 1996 provides that land, its subsoil, air, water and other resources are the property of the Ukrainian people (є об'єктами права власності Українського народу). Article 13 § 4 requires the State to ensure protection of the rights of all property owners and economic players and social orientation of the economy. Article 14 § 1 provides that land is the main national asset, and is under the special protection of the State. Article 14 § 2 guarantees the right to land ownership and provides that land ownership may be acquired and exercised by citizens, legal entities and the State in accordance with the law.</p>	<p>23. Частина 1 статті 13 Конституції 1996 року передбачає, що земля, її надра, повітря, вода та інші ресурси є власністю Українського народу (є об'єктами права власності Українського народу). Частина 4 статті 13 вимагає від держави забезпечення захисту прав усіх власників майна та суб'єктів господарювання та соціального спрямування економіки. У пункті 1 статті 14 передбачається, що земля є головним національним надбанням та знаходиться під особливим захистом держави. Частина 2 статті 14 гарантує право власності на землю та передбачає, що право власності на землю може бути набуто та здійснено громадянами, юридичними особами та державою відповідно до закону.</p>
<p>24. Article 22 provides that human and citizens' rights and freedoms are guaranteed and may not be diminished by the enactment of new laws or the amendment of laws that are already in force.</p>	<p>24. Стаття 22 передбачає, що права та свободи людини та громадяни гарантуються і не можуть бути звужені шляхом прийняття нових законів або внесення змін до чинних законів.</p>
<p>25. Article 41 of the Constitution reads: "Everyone shall have the right to own, use, or dispose of his or her property and the results of his or her intellectual or creative activities ... No one shall be unlawfully deprived of the right to property. The right to private property shall be inviolable..."</p>	<p>25. Стаття 41 Конституції говорить: «Кожен має право володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю, результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності ... Ніхто не може бути протиправно позбавлений права власності. Право приватної власності є непорушним».</p>
<p>26. On 17 February 2017 fifty-five Members of Parliament lodged an application with the Constitutional Court seeking to have the Law of 6 October 2016 reaffirming the moratorium declared unconstitutional.[10] They invoked Articles 13, 14, and 41 of the Constitution set out above as well as Articles 8 (the principle of the rule of law), 24 (non-discrimination), 42 (the right to enterprise), 48 (the right to a sufficient standard of living), and 64 (general provision concerning the restriction of constitutional rights) of the Constitution.</p>	<p>26. 17 лютого 2017 року п'ятдесят п'ять народних депутатів подали спільне подання до Конституційного суду із проханням розглянути на відповідність Конституції України Закон від 6 жовтня 2016 року, яким було підтверджено мораторій [10]. Вони посилались на статті 13, 14 та 41 Конституції, викладені вище, а також статтю 8 (принцип верховенства права), 24 (принцип рівності перед законом), 42 (право на підприємницьку діяльність, яка не заборонена законом), 48 (право на достатній життєвий рівень для себе і своєї сім'ї) та 64 (загальне положення щодо</p>

<p>On 14 February 2018 the Constitutional Court rejected the application without examining it on the merits. It found the arguments presented in support of that application for abstract review insufficiently developed to permit the opening of the constitutional review proceedings and its substantive examination. It concluded that the application failed to meet the requirements of section 51 § 3 of the Constitutional Court Act which sets out the details an application must contain, namely the reasoning as to why the applicant considered a given provision unconstitutional.</p> <p>According to the information on the Constitutional Court's web site, as of 6 April 2018, which appears to be the most recent information publicly available on the date of examination of the case by the Court, there was no new application for constitutional review of the matter in question pending.[11]</p>	<p>обмеження конституційних прав) Конституції.</p> <p>14 лютого 2018 року Конституційний Суд відхилив подання, не розглядаючи його по суті. На думку Суду, аргументи, на які посилалися заявники, не є достатньо обґрунтованими для того, щоб відкрити конституційне провадження та розглянути звернення по суті. Суд прийшов до висновку, що подання не відповідає вимогам частини 3 статті 51 Закону України «Про Конституційний Суд України», який встановлює вимоги до змісту конституційного звернення, а саме в частині обґрунтованості позиції заявника щодо неконституційності відповідного положення законодавства.</p> <p>Відповідно до інформації, розміщеної на веб-сайті Конституційного Суду, станом на 6 квітня 2018 року, яка, як видається, є останньою доступною інформацією на момент розгляду цієї справи Судом, нових конституційних звернень з цього приводу не надходило [11].</p>
<p>E. Taxation and rules governing land ownership</p>	<p>Е. Податкові аспекти права власності на землю</p>
<p>27. Article 281.3 of the Tax Code of 2010 exempts from property tax land rented to commercial agricultural producers benefitting from the simplified taxation regime.[12] Article 281.1.3 exempts old-age pensioners from the payment of land tax.</p>	<p>27. Стаття 281.3 Податкового кодексу 2010 року звільняє від оподаткування дохід від здавання в оренду землі товарним сільськогосподарським виробникам, які підлягають спрощеній системі оподаткування [12]. Стаття 281.1.3 звільняє пенсіонерів від сплати податку на землю.</p>
<p>28. Article 78 § 1 defines ownership as the right to possess, use and dispose of land.</p>	<p>28. Частина 1 статті 78 Земельного кодексу визначає право власності як права володіння, користування та розпорядження землею.</p>
<p>29. Article 81 § 2 and Article 82 §§ 2 and 3 provide that foreign nationals, stateless persons, foreign legal entities and legal entities with foreign capital can only own non-agricultural land of certain categories.</p>	<p>29. Частина 2 статті 81 та частини 2 та 3 статті 82 передбачають, що іноземні громадяни, особи без громадянства, іноземні юридичні та спільні підприємства, засновані іноземними юридичними та фізичними особами, можуть набувати у власність несільськогосподарські землі певних категорій.</p>
<p>30. Article 91 requires land owners to use land according to its designated use category, respect environmental rules, improve land fertility, respect neighbours' rights, and so forth. Article 143 provides that a court may order expropriation of land without compensation in cases of failure to respect the designated use of the land or rectify a serious breach of land protection rules despite a warning from the land protection authorities.</p>	<p>30. Стаття 91 зобов'язує землевласників використовувати землю відповідно до цільового призначення, дотримуватись екологічних правил, покращувати родючість землі, поважати права сусідів тощо. Стаття 143 передбачає, що суд може вилучити землі без відшкодування у разі використання земельної ділянки не за цільовим призначенням або невиправлення істотного порушення правил охорони земель, незважаючи на приписи органів охорони земель.</p>
<p>31. Article 130 provides that land zoned for commercial agricultural production can only be acquired by a Ukrainian national with sufficient educational</p>	<p>31. Стаття 130 передбачає, що земельні ділянки, призначені для товарного сільськогосподарського виробництва, можуть бути придбані лише</p>

<p>qualifications or experience to engage in agricultural production or by a Ukrainian legal entity which has agriculture listed in its articles of association among the types of business it can engage in. The municipality where the land is located, as well as its permanent residents, have a right of first refusal in respect of the land sold.</p>	<p>громадянами України, які мають сільськогосподарську освіту або досвід роботи у сільському господарстві чи займаються веденням товарного сільськогосподарського виробництва або українською юридичною особою, установчими документами якої передбачено ведення сільського виробництва серед видів діяльності, якими вона може займатися. Органи місцевого самоврядування, а також місцеві мешканці мають переважне право придбання у відношенні до землі, що продається.</p>
<p>32. Item 13 of the Transitional Provisions of the Code, as in force in 2001, provided that a single person or entity could not acquire more than 100 hectares of agricultural land. The Law of 6 October 2004 (the first extension of the moratorium – see row 1 of the Table in paragraph 21 above) extended that limitation to 1 January 2015. It expired on that date. However, given that most agricultural land could not be sold throughout the period, it would appear that the restriction never had much practical application.</p>	<p>32. Стаття 13 Перехідних Положень Кодексу, що набрав чинності у 2001 році, передбачає, що фізична або юридична особа не зможе придбати більше 100 гектарів сільськогосподарських угідь. Законом від 6 жовтня 2004 року (перше продовження мораторію - див. рядок 1 таблиці в пункті 21 вище) це обмеження було продовжено до 1 січня 2015 року. Термін дії цього обмеження закінчився. Однак, враховуючи те, що більшість сільськогосподарських угідь не можна було продати протягом усього періоду, видається, що це обмеження практично не застосовувалося.</p>
<p>F. Rules and statistics concerning the land lease market</p>	<p>F. Правила та статистика щодо ринку оренди земель</p>
<p>33. The Land Lease Act (section 21) provides that rent is set by agreement of the parties. However, Presidential Decree no. 92/2002 of 2 February 2002 instructed the Cabinet of Ministers and local executive authorities to take operational measures to ensure that the level of rent under land leases would be at least 3% of the land's estimated value. According to the statistics published by the State Land Cadastre Agency, in 2013 74.4% of leases provided for rent of at least 3% of the value.[13]</p>	<p>33. Закон України «Про оренду землі» (розділ 21) передбачає, що орендна плата встановлюється за домовленістю сторін. Проте Президент України Указом № 92/2002 від 2 лютого 2002 року доручив Кабінету Міністрів та місцевим органам виконавчої влади прийняти оперативні заходи для забезпечення того, щоб рівень орендної плати за орендою землі становив щонайменше 3% від нормативної грошової оцінки землі. Відповідно до статистики, опублікованої Державним агентством земельних ресурсів, у 2013 році у 74,4% випадків оренди землі розмір орендної плати становив не менш як 3% від нормативної грошової оцінки землі [13].</p>
<p>34. Section 19 of the Land Lease Act provides that for the main categories of agricultural land, the term of lease cannot be less than seven years and, for any lease, cannot exceed fifty years.</p>	<p>34. Розділ 19 Закону України «Про оренду землі» передбачає, що для основних категорій сільськогосподарських угідь термін оренди не може бути меншим, ніж сім років, та у всіх випадках оренди не може перевищувати п'ятдесяти років.</p>
<p>35. The State Land Cadastre Agency published certain statistics concerning the land lease market in Ukraine on which the parties relied in their submissions:</p> <p>(i) as at 2013 there were 4,741,400 leases concerning shares of land in former CAEs or plots converted from former shares, covering 17.5 million hectares. Of them 35.5% were with entities which were successors of former collective farms, 14.2% with individual farming</p>	<p>35. Державне агентство земельних ресурсів оприлюднило певні статистичні дані щодо ринку оренди землі в Україні, на які сторони спиралися в своїх поданнях/заявах:</p> <p>(i) станом на 2013 рік було зафіксовано 4 741 400 випадків оренди земельних часток (паїв) колишніх КСП або оренди виділеної в натурі паї загальною площею 17,5 млн га., з яких, 35,5% були укладені із підприємствами правонаступниками колишніх</p>

<p>enterprises (see paragraph 18 above) and 50.3% with other entities. The national average rent was UAH 563.50 (around EUR 48 at the time). 52.2% of landlords were pensioners;[14]</p> <p>(ii) as at April 2015 the number of leases rose to 4.8 million, the national average annual rent was UAH 727.6 per hectare (about EUR 29 at the time) and the average rent for the Rivne and Ternopil regions, where the first and the second applicant's land was located, were UAH 1068.80 and 546.10 per hectare (EUR 42 and 21 respectively).[15]</p>	<p>колгоспів, 14,2% - з індивідуальними фермерськими господарствами (див. пункт 18 вище) та 50,3% з іншими суб'єктами господарювання. Середня річна орендна плата становила 563,50 грн. (приблизно 48 євро на той час), 52,2% орендодавців були пенсіонерами [14];</p> <p>(ii) станом на квітень 2015 року кількість випадків передачі в оренду у таких випадках зростає до 4,8 млн., середня річна орендна плата в країні становила 727,6 грн. з гектара (приблизно 29 євро на той час) та середня орендна плата для Рівненської та Тернопільської областей, де були розташовані перша та друга земельні ділянки заявниці, становила 1068,80 грн. та 546,10 грн /га (42 євро та 21 відповідно) [15].</p>
<p>G. Policy statements and plans, legislative proposals and public attitudes towards the moratorium</p>	<p>G. Урядові програми та плани, законодавчі пропозиції та ставлення громадськості до мораторію</p>
<p>36. On 31 May 2002, in his annual address to Parliament on the state of the nation, the President of Ukraine stressed the need to create the structure for an efficient and transparent land market by 2005, when the moratorium would expire. Important aspects were the creation of a transparent property registration system, introduction of the ability to use land as security for mortgage financing and completion of the conversion of shares of land into plots and the issuance of property certificates.[16]</p>	<p>36. 31 травня 2002 року, в своєму річному зверненні до парламенту «Про стан в країні», Президент України наголосив на необхідності створення структури ефективного та прозорого ринку землі до 2005 року, коли мораторій закінчиться. Важливими аспектами були створення прозорої системи реєстрації майна, впровадження можливості використання землі для забезпечення іпотечного фінансування та завершення виділення земельних часток (паїв) в натурі та видачі правостановлюючих документів [16].</p>
<p>37. Coalition Agreements of 22 June 2006 and 29 November 2007[17] and an action programme of the Cabinet of Ministers of 16 January 2008[18] stated, in nearly identical terms, that the coalition and government had the following priorities: creation of the conditions for the functioning of the land market (issuance of ownership certificates, demarcation of boundaries of plots of land, putting the land cadastre into operation, land valuations, introduction of the mechanism for land market regulation) and then revocation of the moratorium.</p>	<p>37. Коаліційні угоди від 22 червня 2006 року та 29 листопада 2007 року [17] та програма дій Кабінету Міністрів від 16 січня 2008 року [18] майже ідентично зазначали, що коаліція та уряд мали наступні пріоритети: створення умов функціонування ринку землі (видача державних актів на право власності, визначення меж земельних ділянок в натурі, запровадження земельного кадастру, нормативна оцінка земель, запровадження механізму регулювання ринку землі), з наступним скасування мораторію.</p>
<p>38. On 17 June 2009 the Cabinet of Ministers approved the outline of a State programme for the development of land relations until 2020. It noted a number of problems in land relations and listed a number of measures to resolve them, including the gradual introduction into circulation of land and rights to it and the creation and development of a land market.</p>	<p>38. 17 червня 2009 року Кабінет Міністрів затвердив план державної програми розвитку земельних відносин на срок до 2020 року. Він зазначив ряд проблем у сфері земельних відносин та вказав на ряд заходів щодо їх врегулювання, включаючи поступове введення в обіг землі та прав на неї, створення та розвиток ринку землі.</p>
<p>39. On 7 April 2011, in his annual address to Parliament on the state of the nation, the President of Ukraine stated that the moratorium was preventing the transfer of land to efficient owners, thus slowing down the development of the agricultural sector. Steps in order to</p>	<p>39. 7 квітня 2011 року, в своєму річному зверненні до парламенту «Про стан в країні», Президент України заявив, що мораторій перешкоджає передачі землі ефективним власникам, тим самим сповільнюючи розвиток аграрного сектору. Необхідно вжити</p>

<p>introduce a regulated land market had to be taken urgently.[19]</p>	<p>термінових кроків для запровадження регульованого ринку землі [19].</p>
<p>40. On 9 December 2011 Parliament approved the draft Land Market Act at the first reading (see paragraph 21 above).[20] The draft law provided that only citizens of Ukraine, municipalities and the State could acquire agricultural land. A single citizen would not be permitted to own more than 100 hectares of land zoned for commercial agricultural production or rent more than 6,000 hectares of such land in any one district or more than 5% of the land in any one region. The caps would also apply to those associated with the individual. The bill provided that owners of neighbouring land would have a right of first refusal in the event of alienation of agricultural land and that such land could not be sold for less than the price determined by an expert, a procedure to be regulated by law.</p> <p>Rezoning of formerly publicly owned agricultural land would be prohibited for ten years after acquisition. The bill also contained a number of other rules aimed at safeguarding the efficient use of agricultural land.</p>	<p>40. 9 грудня 2011 року парламент схвалив проект Закону Про ринок землі в першому читанні (див. пункт 21 вище) [20]. Законопроект передбачав, що тільки громадяни України, органи місцевого самоврядування та держава можуть купувати сільськогосподарські угіддя. Один громадянин не матиме права володіти більш ніж 100 га землі, призначеної для товарного сільськогосподарського виробництва або орендувати понад 6000 га таких земель в межах одного району або більше 5% землі в межах однієї області. Вказані обмеження також поширюються на пов'язаних осіб. Законопроект передбачав, що власники сусідніх земель матимуть переважне право купівлі у разі відчуження сільськогосподарських земель і що така земля не може бути продана за ціну, меншу за ціну, визначену експертом згідно із процедурою, яка має бути законодавчо врегульована.</p> <p>Зміна цільового призначення приватизованої сільськогосподарської землі мала бути забороненою протягом десяти років після придбання. Цей законопроект також містив ряд інших правил, спрямованих на захист ефективного використання сільськогосподарських земель.</p>
<p>41. On 3 July 2012, in his annual address to Parliament on the state of the nation, the President of Ukraine stated that that year, before revocation of the moratorium, a mechanism for the effective protection of the interests of agricultural producers and of food security of the country needed to be created and their effective functioning secured.[21]</p>	<p>41. 3 липня 2012 року, в своєму річному зверненні до парламенту «Про стан в країні», Президент України заявив, що в цьому році, перш ніж скасовувати мораторій, потрібно забезпечити ефективний захист інтересів сільськогосподарських товаровиробників та продовольчої безпеки країни [21].</p>
<p>42. In his annual addresses to Parliament on the state of the nation in 2016 and 2017, the President of Ukraine made the following remarks concerning the land moratorium.</p> <p>On 6 September 2016 he said:</p> <p>“The inability to freely sell and buy agricultural land unquestionably inhibits investment in agriculture, reduces and breaches the rights of the rural population, among other things, lease rights, taking the last remaining kopeks out of their pockets. This is axiomatic. However, I am also aware of public opinion on this matter and the position of the majority of parliamentary groups. I value and respect that. But how can we resolve this problem, my dear legislators? This is within your purview. Either to stick your head in the sand and change nothing or to work to create a land market in Ukraine with all the possible safeguards against any</p>	<p>42. У своїх щорічних зверненнях до парламенту «Про стан в країні» в 2016 та 2017 роках Президент України зробив наступні заяви щодо мораторію на землю.</p> <p>6 вересня 2016 року він сказав:</p> <p>«Неможливість вільно продавати та купувати сільськогосподарські землі, безперечно, гальмує інвестиції в сільське господарство, зменшує і порушує права сільського населення, зокрема, права оренди, виводячи останні копійки з кишені. Це очевидно. Однак, я також усвідомлюю громадську думку з цього питання та позицію більшості парламентських груп. Я ціную і поважаю це. Але, як ми можемо вирішити цю проблему, мої дорогі законодавці? Це в межах вашої компетенції. Або ховати свої голови в пісок і нічого не змінювати, або працювати над створенням ринку землі в Україні з усіма можливими гарантіями</p>

<p>possible negative impact.”[22]</p> <p>On 7 September 2017 he said:</p> <p>“.. In Estonia they have privatised everything: ports, telecommunications, aviation and even the railways. In Poland out of 8,500 State companies the State has kept only 41. And, by the way, their land has not been bought up by foreigners, despite the fact that the residents of those countries can easily buy and sell agricultural land.</p> <p>Until now, Ukrainians have been deprived of that right. Millions of people formally own land but it has been decided for them that they are unable to handle it and an unconstitutional moratorium was introduced. Why then do we allow people to sell their flats? Because you know, by this logic, someone could come along and buy them all up.</p> <p>As a statesman, in making decisions I must have regard to public opinion. For now, unfortunately, it has been formed by the populists. I am not going to put pressure on Parliament to adopt the land reform, I will not do it. But I am asking you to make a resolution, for now at least a silent one, in your minds, in favour of such a reform. Enact such laws which would assuage the phobias, which would remove all the objections, introduce all the necessary safeguards, introduce minimum prices, make registers transparent, protect the rural population but also give them freedom. I am asking you to set, I invite you to set, a specific date when all of this could be launched, even if not today.”[23]</p>	<p>проти будь-яких можливих негативних наслідків»[22].</p> <p>7 вересня 2017 року він сказав:</p> <p>«.. В Естонії вони все приватизували: порти, телекомунікації, авіацію і навіть залізниці. У Польщі з 8500 державних компаній держава зберегла лише 41. І, до речі, їх земля не була викуплена іноземцями, незважаючи на те, що жителі цих країн можуть легко купувати та продавати сільськогосподарські землі.</p> <p>До цього часу українці були позбавлені цього права. Мільйони людей офіційно володіють землею, але для них було вирішено, що вони не в змозі впоратися з нею, і було введено неконституційний мораторій. Чому тоді ми дозволяємо людям продавати свої квартири? Оскільки ви знаєте, за цією логікою, хтось міг би прийти і купити їх усі.</p> <p>Будучи державним діячем, при прийнятті рішень я маю враховувати громадську думку. Наразі, на жаль, вона була сформована популістами. Я не буду вимагати в парламенту прийняти земельну реформу, я не буду це робити. Але я прошу вас прийняти рішення, на сьогоднішній день принаймні «про себе», у вашому розумі, на користь такої реформи. Прийняти такі закони, які б усунули фобії, що позбавило б усіх заперечень, запровадити всі необхідні гарантії, запровадити мінімальні ціни, зробити реєстри прозорими, захищати сільське населення, а також надавати їм свободу. Я прошу вас встановити, я пропоную вам встановити конкретну дату, коли все це може бути запущено, навіть якщо і не сьогодні» [23].</p>
<p>43. On 3 April 2017 the Cabinet of Ministers approved its mid-term action plan for up until 2020 and its priority action plan for 2017. The 2020 plan describes the continuing maintenance of the moratorium as one of the main problems in the agricultural sector that deprives a large number of Ukrainian citizens of the opportunity to exercise their constitutional right to property and obstructs the development of the agricultural market. The plan provides that the problem created by the moratorium could be resolved through nationwide discussion and the introduction of a land market based on a model acceptable to the population. The 2017 plan stated that the draft CALA would be submitted to Parliament in the second quarter of 2017. However, it appears that no such bill has been introduced.[24]</p>	<p>43. 3 квітня 2017 року Кабінет Міністрів затвердив свій середньостроковий план дій на період до 2020 року та пріоритетний план дій на 2017 рік. План 2020 року описує триваюче збереження мораторію як однієї з основних проблем в аграрному секторі, який позбавляє велику кількість громадян України можливості реалізувати своє конституційне право на власність та перешкоджає розвитку аграрного ринку. У плані передбачається, що проблема, що виникла внаслідок мораторію, може бути вирішена шляхом загальнонаціональної дискусії та впровадження ринку землі на основі прийнятної для населення моделі. У плані 2017 року зазначено, що законопроект ОЗСП буде представлений парламенту у другому кварталі 2017 року. Проте, цього не відбулося [24].</p>
<p>44. The Government submitted information about protest actions led by farmers in early October 2016 in a number of regions, including highway blockades. The</p>	<p>44. Уряд надав інформацію про протести, на чолі з фермерами, які мали місце в ряді областей на початку жовтня 2016 року, включаючи блокування</p>

<p>farmers called for the restoration of tax benefits for the agricultural sector. One of their demands was also to reaffirm the land moratorium.</p>	<p>автомобільних доріг. Фермери закликали до відновлення податкових пільг для аграрного сектору. Однією із їхніх вимог було також продовження земельного мораторію.</p>
<p>III. COMPARATIVE LAW</p>	<p>III. ПОРІВНЯЛЬНИЙ АСПЕКТ</p>
<p>45. It appears from the material available to the Court on the legislation of member States of the Council of Europe that none of the thirty two member States surveyed has a general ban on the sale or any other form of alienation of agricultural land. The same can be said about the two non member States surveyed, Canada and the United States of America.</p>	<p>45. З матеріалу, доступного Суду щодо законодавства держав-членів Ради Європи, видається, що жодна з тридцяти двох держав-членів, які досліджувались, не має загальної заборони на продаж чи будь-яку іншу форму відчуження сільськогосподарських земель. Те саме можна сказати про обидві країни, які не є членами Ради Європи, Канаду та Сполучені Штати Америки.</p>
<p>46. Although twenty-two of the thirty-two member States surveyed have undergone a land-reform programme since 1990 (Armenia, Azerbaijan, Bosnia and Herzegovina, Croatia, the Czech Republic, Estonia, Finland, Germany (after unification), Greece, Hungary, Latvia, Lithuania, the Republic of Moldova, Montenegro, Poland, Romania, the Russian Federation, Serbia, Slovak Republic, Slovenia and the former Yugoslav Republic of Macedonia), none of those States have since that time imposed such a general ban, even though some used to impose time-limited restrictions on the resale of land acquired as a result of privatisation, for example three years in Armenia and ten years in Russia (according to pre 2001 legislation).</p>	<p>46. Хоча двадцять дві з тридцяти двох держав-членів, які досліджувались, провели земельну реформу починаючи з 1990 року (Вірменія, Азербайджан, Боснія і Герцеговина, Хорватія, Чехія, Естонія, Фінляндія, Німеччина (після об'єднання), Греція, Угорщина, Латвія, Литва, Республіка Молдова, Чорногорія, Польща, Румунія, Російська Федерація, Сербія, Словаччина, Словенія та колишня Югославська Республіка Македонія), жодна з цих держав не встановлювала повної заборони, хоча деякі з них запроваджували тимчасові обмеження на перепродаж земель, придбаних внаслідок приватизації, наприклад, три роки у Вірменії та десять років у Росії (відповідно до законодавства 2001 року).</p>
<p>47. However, in many of the member States surveyed transfers of agricultural land are subject to a number of restrictions and conditions.</p>	<p>47. Однак у багатьох досліджених державах-членах передача сільськогосподарських земель підлягає певним обмеженням та умовам.</p>
<p>48. Thus, in seven of the member States surveyed (Austria, France, Germany, Hungary, Lithuania, Norway and Sweden), the transfer of ownership of agricultural land must be authorised by a special government body. Generally speaking, the authorisation procedure is normally aimed at preserving the effective use of the land for agriculture, so that for example in Austria for the authorisation to be issued the buyer needs to provide assurances that he or she will actually cultivate the acquired land. In another example, in Norway a typical condition on which authorisation is granted may be that the buyer must move onto the land and live on it for five years. In a further three member States (Poland, the Slovak Republic and Slovenia) some categories of buyers, notably those already engaged in farming or their family members, are exempted from the authorisation procedure.</p>	<p>48. Таким чином, у семи досліджених держав-членів (Австрія, Франція, Німеччина, Угорщина, Литва, Норвегія та Швеція) відчуження земель сільськогосподарського призначення повинно бути погоджене спеціальним державним органом. В цілому, така процедура погодження спрямована, як правило, на збереження ефективного використання землі для потреб сільського господарства; наприклад, в Австрії для отримання такого погодження, покупець повинен надати гарантії того, що він буде фактично обробляти придбану землю. В іншому прикладі, в Норвегії звичайною умовою отримання погодження може бути вимога, згідно з якою покупець повинен переїхати для проживання протягом 5-ти років на землю, яку він купує. У трьох інших державах-членах (Польщі, Словацькій Республіці та Словенії) певні категорії покупців, особливо тих, які вже займаються сільським господарством або члени їх сімей, звільняються від процедури погодження.</p>
<p>49. In seven of the member States surveyed (Austria,</p>	<p>49. У семи досліджених державах-членах (Австрія,</p>

<p>Hungary, Latvia, Lithuania, Poland, the Slovak Republic and Slovenia), qualifications or prior experience in the agricultural sector on the part of the buyer are required for the transfer of ownership of land or to confer priority over other buyers. Some States, such as Estonia, Poland and Sweden, generally authorise only individuals, and not legal entities, to acquire agricultural land of a certain size and subject acquisition by legal entities to additional conditions, such as the need to obtain a permit.</p>	<p>Угорщина, Латвія, Литва, Польща, Словаччина та Словенія) спеціалізована освіта або попередній досвід роботи в аграрному секторі вимагається від покупця для придбання/набуття/передачі права власності на земельну ділянку або для отримання переважного права придбання. У таких державах як Естонія, Польща та Швеція тільки фізичним, а не юридичним, особам дозволяється купувати землі сільськогосподарського призначення визначеної площі та категорії; для юридичних осіб висуваються додаткові вимоги, такі як потреба в отриманні погодження, для придбання земель.</p>
<p>50. More than half of the member States surveyed – eighteen out of thirty-two, namely Austria, Bosnia and Herzegovina, the Czech Republic, Finland, France, Georgia, Hungary, Italy, Latvia, Lithuania, the Netherlands, Poland, Romania, the Russian Federation, Serbia, the Slovak Republic, Slovenia and the former Yugoslav Republic of Macedonia – have pre-emption laws, securing a right of first refusal mostly to co-owners, close family members, neighbouring or other farmers, tenants, agricultural enterprises, municipalities and in some cases the State.</p>	<p>50. Більше половини досліджених держав-членів - вісімнадцять з тридцяти двох, а саме Австрія, Боснія і Герцеговина, Чеська Республіка, Фінляндія, Франція, Грузія, Угорщина, Італія, Латвія, Литва, Нідерланди, Польща, Румунія, Російська Федерація, Сербія, Словаччина, Словенія та Республіка Македонія – містять законодавчі положення, які наділяють правом переважної купівлі, в більшості випадків, співвласників, близьких родичів, сусідів та інших фермерів, орендарів, сільськогосподарських виробників, органи місцевого самоврядування та, в деяких випадках, державу.</p>
<p>51. In nine of the member States surveyed (Armenia, Azerbaijan, Bosnia and Herzegovina, Croatia, Georgia, the Republic of Moldova, Montenegro, the Russian Federation and the former Yugoslav Republic of Macedonia), agricultural land cannot generally be sold to foreign persons. In addition, the majority of the surveyed former Soviet Union and other Central and East European member States make a distinction between European Union nationals, who generally can acquire agricultural land subject to compliance with other restrictions and after the expiry of certain time-limited transitional periods, and third-country nationals, for whom restrictions are more severe (for example, the requirement to obtain a special permit in Estonia and a ban on ownership by third-country nationals in Hungary). However, these restrictions are subject to exceptions, notably in cases of inheritance and where more liberal rules are provided by international agreements. A special regime may thus be in place with member States of the European Economic Area and of the Organisation for Economic Co-operation and Development.</p>	<p>51. У дев'ятох досліджуваних державах-членах (Вірменія, Азербайджан, Боснія і Герцеговина, Хорватія, Грузія, Республіка Молдова, Чорногорія, Російська Федерація та Республіка Македонія) сільськогосподарські землі не можуть відчужуватися іноземцям. Крім того, більшість досліджених країн колишнього Радянського Союзу та інших країн-членів Центральної та Східної Європи встановлюють різні правила для громадян ЄС, які, зазвичай, можуть купувати сільськогосподарські землі з певними обмеженнями та за умови завершення перехідного періоду, та для громадян третіх країн, для яких обмеження є більш суворими (наприклад, отримання спеціального дозволу в Естонії та заборона для громадян третіх країн в Угорщині). Проте, до цих обмежень передбачені винятки, а саме, успадкування, а також у випадках, коли міжнародними угодами передбачені більш м'які правила.</p>
<p>52. In eight of the member States surveyed (Estonia, Hungary, Latvia, Lithuania, Poland, the Russian Federation, the former Yugoslav Republic of Macedonia and Turkey) there are restrictions on the size of agricultural land that can be disposed of. Generally, these States impose caps on the maximum amount of land which can be owned by the same person (ranging</p>	<p>52. У восьми досліджених державах-членах (Естонія, Угорщина, Латвія, Литва, Польща, Російська Федерація, Республіка Македонія та Туреччина) існують обмеження на розмір земельних ділянок сільськогосподарського призначення, які можуть бути відчужені. Як правило, ці держави встановлюють обмеження на максимальну площу земельних ділянок,</p>

<p>from 300 hectares in Hungary to 10% of the agricultural land area in a territorial unit in Russia) although some also limit the minimum size of land parcels, seeking to prevent excessive subdivision of land below a certain size.</p>	<p>що може перебувати у власності однієї особи (від 300 гектарів в Угорщині до 10% території сільськогосподарського призначення в територіальній одиниці Росії), хоча деякі також обмежують мінімальний розмір земельної ділянки, прагнучи запобігти надмірному дрібленню землі, що буде менше певного розміру.</p>
<p>53. Certain States have particular procedures in place for the sale of agricultural land. For instance, Bosnia and Herzegovina requires land most suitable for agriculture to be sold at public auctions. States, such as Italy, which have pre-emption laws, also have in place detailed procedures aimed at ensuring the effective exercise of pre-emption rights.</p>	<p>53. Деякі держави мають спеціальні процедури продажу сільськогосподарських земель. Наприклад, Боснія і Герцеговина вимагає, щоб земельні ділянки, найбільш придатні для сільського господарства, були продані на відкритих аукціонах. Держави, такі як Італія, які мають правила щодо переважного права купівлі, також мають в своєму розпорядженні детальні процедури, спрямовані на забезпечення ефективного здійснення переважних прав.</p>
<p>54. Special restrictions also exist in certain sensitive areas such as border areas and areas adjacent to military installations (for example, in Greece and Serbia).</p>	<p>54. Особливі обмеження також існують у деяких вразливих областях, таких як прикордонні райони та райони, прилеглі до військових об'єктів (наприклад, у Греції та Сербії).</p>
<p>THE LAW</p>	<p>ЗАКОН</p>
<p>I. JOINDER OF THE APPLICATIONS</p>	<p>I. ОБ'ЄДНАННЯ ЗАЯВ</p>
<p>55. The Court considers that, pursuant to Rule 42 § 1 of the Rules of Court, the applications should be joined, given their common factual and legal background.</p>	<p>55. Суд вважає, що відповідно до пункту 1 правила 42 Регламенту Суду заяви повинні бути об'єднані, враховуючи їх спільні фактичні та юридичні обставини.</p>
<p>II. ALLEGED VIOLATION OF ARTICLE 1 OF PROTOCOL NO. 1</p>	<p>II. ЗАЯВЛЕНЕ ПОРУШЕННЯ СТАТТІ 1 ПЕРШОГО ПРОТОКОЛУ</p>
<p>56. The applicants complained that the legislative restrictions applicable to their land had breached their right to peaceful enjoyment of their possessions, guaranteed by Article 1 of Protocol No. 1, which reads as follows:</p> <p>“Every natural or legal person is entitled to the peaceful enjoyment of his possessions. No one shall be deprived of his possessions except in the public interest and subject to the conditions provided for by law and by the general principles of international law.</p> <p>The preceding provisions shall not, however, in any way impair the right of a State to enforce such laws as it deems necessary to control the use of property in accordance with the general interest or to secure the payment of taxes or other contributions or penalties.”</p>	<p>56. На думку заявників, законодавчі обмеження, що застосовуються до їхніх земель, порушили їх право на мирне володіння їх майном, гарантоване статтею 1 Першого Протоколу, згідно із якою:</p> <p>«Кожна фізична або юридична особа має право мирно володіти своїм майном. Ніхто не може бути позбавлений своєї власності інакше як в інтересах суспільства і на умовах, передбачених законом і загальними принципами міжнародного права.</p> <p>Однак попередні положення не повинні жодним чином обмежувати право держави вводити в силу ті закони, які вона вважає необхідними для контролю за використанням майна відповідно до загальних інтересів або для забезпечення сплати податків чи інших внесків або штрафів».</p>
<p>A. Admissibility</p>	<p>A. Прийнятність заяви по суті</p>
<p>57. The Government submitted that the first applicant</p>	<p>57. Позиція Уряду полягала в тому, що перша</p>

<p>had omitted to inform the Court in her application form that she had rented out her land. They accordingly invited the Court to reject her application for abuse of the right of individual application. The first applicant, implicitly admitting that she had omitted to mention the leasing arrangements in her application form, stated that she had believed this fact to be irrelevant to her application since her complaint concerned the restrictions on transfers of land other than leases. The negative impact of the restrictions on sales and other transfers on the value of the land, including its rental value, was only one aspect of her complaint.</p>	<p>заявниця свідомо не проінформувала Суд про те, що вона здавала в оренду свою земельну ділянку. У зв'язку з цим, Уряд закликав Суд відхилити її заяву у зв'язку із зловживанням правом на звернення. Перша заявниця, визнаючи той факт, що вона не вказала про оренду в своєму зверненні, зазначила, що ця обставина не стосується суті порушених вимог, оскільки її звернення стосується обмеження в розпорядженні землею, а не передачі її в оренду. Негативний вплив обмеження на продаж та інші форми передачі права власності на ціну землі, в тому числі вартість здавання її в оренду, становили лише один із аспектів її скарги.</p>
<p>58. The Court reiterates that the submission of incomplete and thus misleading information may amount to an abuse of the right of application, especially if the information concerns the very core of the case and no sufficient explanation has been provided for the failure to disclose that information. However, the applicant's intention to mislead the Court must always be established with sufficient certainty (see <i>Gross v. Switzerland</i> [GC], no. 67810/10, § 28, ECHR 2014, with further references therein).</p>	<p>58. Суд підкреслює, що подання неповної та, таким чином, оманливої інформації може спричинити зловживання правом на звернення, особливо якщо інформація стосується самої суті справи, при цьому не було надано пояснень про причини неподання такої інформації. Проте намір заявника ввести в оману Суд завжди повинен бути доведений з належним рівнем достовірності (див. наприклад, рішення у справі «Гросс проти Швейцарії» (<i>Gross v. Switzerland</i>), заява № 67810/10, пункт 28, ЄСПЛ-2014, з подальшими посиланнями на них).</p>
<p>59. Turning to the circumstances of the present case, the Court observes that the first applicant's initial submissions did not contain information about the fact that she had rented out her land. However, the Court cannot establish that by omitting to make such submissions she intended to mislead the Court. It cannot find, therefore, that she has abused the right of application.</p>	<p>59. Звертаючись до обставин цієї справи, Суд зауважує, що первинна заява першої заявниці не містить інформації про те, що вона здавала в оренду свою земельну ділянку. Проте Суд не може стверджувати, що не подаючи таку інформацію, вона мала намір ввести в оману Суд. Отже, з цього не може бути встановлено, що вона зловжила правом на звернення.</p>
<p>60. The Court notes that the application is not manifestly ill-founded within the meaning of Article 35 § 3 (a) of the Convention. It further notes that it is not inadmissible on any other grounds. It must therefore be declared admissible.</p>	<p>60. Суд зазначає, що заява не є явно необґрунтованою у розумінні пункту 3 (а) статті 35 Конвенції. Він також зазначає, що це не є неприйнятним з будь-яких інших підстав. Тому вона повинна бути визнана прийнятною.</p>
<p>B. Merits</p>	<p>В. Розгляд по суті</p>
<p>1. The parties' submissions</p>	<p>1. Заяви сторін</p>
<p>(a) The applicants and the Government</p>	<p>(а) Заявники та Уряд</p>
<p>(i) Existence of an interference and the applicable rule</p>	<p>(і) Наявність втручання в права та правило, що застосовується.</p>
<p>61. The parties agreed that there had been an interference with the applicants' rights guaranteed by Article 1 of Protocol No. 1 and that this interference constituted "control" of the use of property within the meaning of the second paragraph of that provision.</p>	<p>61. Сторони погодились, що було втручання в права заявників, гарантоване статтею 1 Першого Протоколу, і що це втручання являє собою «контроль» за використанням майна у значенні другого абзацу цього положення.</p>

(ii) Lawfulness	(ii) Законність
<p>62. The parties agreed that the moratorium had basis in domestic law and that the relevant provisions were accessible. They disagreed as to whether they were “foreseeable”.</p>	<p>62. Сторони погодились, що мораторій ґрунтується на нормах національного законодавства, які є загальнодоступними та доведеними до відома громадськості. Сторони не дійшли згоди щодо того, чи відповідні положення є «передбачуваними».</p>
(a) The applicants	(a) Заявники
<p>63. The applicants argued that the interference with their rights could not be considered to be based on precise and foreseeable provisions of the law. The first and second applicants had inherited their shares of land in May 2000 and November 2004 respectively and could reasonably expect that the moratorium would expire on 1 January 2005, as indicated at the time in the Transitional Provisions of the Land Code. Three years, the original duration of the moratorium, could reasonably be regarded as sufficient time to enact the necessary legislation regulating the land market. Thus, even if the original duration of the moratorium had been foreseeable, its subsequent extensions had not been. Enactment of the necessary legislation had been cited as the reason for each extension but it had not been enacted throughout all those years. For instance, the draft Land Market Act had been approved at the first reading in 2011 but no further progress had been made on that bill. Likewise, the 2015 law extending the moratorium had required the Cabinet of Ministers to develop a draft law regulating the circulation of agricultural land, the enactment of which had been the precondition to the lifting of the moratorium, by 1 March 2016. However, no such bill had been submitted.</p>	<p>63. Заявники стверджували, що втручання у їхні права не можна вважати такими, що ґрунтуються на конкретних та передбачуваних положеннях закону. Перший та другий заявники успадкували свої земельні частки (паї) у травні 2000 та листопаді 2004 року і, відповідно, могли розумно очікувати, що мораторій закінчиться 1 січня 2005 року, як було на той момент передбачено Перехідними Положеннями Земельного кодексу. Три роки - тривалість мораторію на момент запровадження, могло би вважатися розумним строком достатнім для прийняття необхідного законодавства, що регулює ринок землі. Таким чином, навіть якщо тривалість мораторію на момент запровадження була передбачуваною, його подальше продовження таким вважатися не може. На необхідність прийняття відповідного законодавства посилялися у випадках кожного наступного продовження мораторію, але таке законодавство не було прийнято протягом усіх цих років. Наприклад, проект Закону про ринок землі був затверджений в першому читанні в 2011 році без подальшого прогресу. Подібним чином, закон про продовження мораторію від 2015 року зобов'язав Кабінет Міністрів до 1 березня 2016 року розробити законопроект, який регулюватиме обіг сільськогосподарських земель, введення якого було б передумовою для скасування мораторію. Проте жодного законопроекту внесено не було.</p>
<p>64. For the applicants, those factors made the moratorium “virtually perpetual” and the relevant law unforeseeable. The applicants relied in this connection on judgments in which the Court reproached the authorities for failing to regulate certain relations for a period of time and resolve legal uncertainty (<i>Zagorodniy v. Ukraine</i>, no. 27004/06, §§ 53-56, 24 November 2011; <i>Vyerentsov v. Ukraine</i>, no. 20372/11, §§ 51-53, 11 April 2013; <i>R & L, s.r.o. and Others v. the Czech Republic</i>, nos. 37926/05 and 4 others, §§ 117-23, 3 July 2014; and <i>Veniamin Tymoshenko and Others v. Ukraine</i>, no. 48408/12, §§ 84 and 85, 2 October 2014). They contested the Government’s submission that each extension had given a clear new deadline, as only the extensions of 2004 and 2006 had given specific expiry dates (see paragraph 21 above) and the others had</p>	<p>64. Для заявників ці фактори зробили мораторій «практично безстроковим», і відповідне законодавство непередбачуваним. У зв'язку з цим, заявники поклалися на судову практику, в якій Суд дорікав органам влади у неспроможності врегулювати певні правовідносини та вирішити проблеми правової невизначеності протягом певного періоду часу (див. наприклад, рішення у справах «Загородній проти України» (<i>Zagorodniy v. Ukraine</i>), заява № 27004/06, пп. 53-56 від 24 листопада 2011; «Вієренцов проти України» (<i>Vyerentsov v. Ukraine</i>), заява № 20372/11, пп. 51-53 від 11 квітня 2013 р., «R & L, s.r.o та інші проти Чеської Республіки» (<i>R & L, s.r.o. and Others v. the Czech Republic</i>), заява № 37926/05 та 4 інших, пп. 117-23 від 3 липня 2014 р., «Веніамін Тимошенко та інші проти України» (<i>Veniamin Tymoshenko and Others v. Ukraine</i>), заява № 48408/12, пп. 84 та 85 від 2</p>

<p>linked the lifting of the moratorium to the enactment of certain laws. For the applicants, this meant that the moratorium was of a virtually unlimited duration; the law did not contain sufficiently clear indicators as to when exactly it would be lifted, if at all. The wide margin of appreciation afforded to the national authorities in economic and social matters did not mean the right to put individuals in a situation of such protracted uncertainty.</p>	<p>жовтня 2014 р.). Заявники не погодилися з твердженнями Уряду щодо того, що кожне наступне продовження мораторію встановлювало чітку нову дату його закінчення, оскільки лише продовження строків у 2004 та 2006 роках давали конкретні дати закінчення терміну його дії (див. пункт 21 вище), а інші продовження пов'язували скасування мораторію з прийняттям певних законів. Для заявників це означало, що мораторій був практично необмежений; закон не містив чітких умов та строків скасування мораторію і чи буде він скасований взагалі. Значна незалежність органів державної влади в соціально-економічних питаннях не повинна означати їхнє право залишати людей в ситуації такої тривалої невизначеності.</p>
<p>65. If the State had wished to prohibit transfers of agricultural land into private property, it could have done so from the outset. Instead, the State had transferred land to members of former collective farms and expressed a clear intention to authorise the owners of the land to dispose of it. Once it had done so, it should have provided a legislative framework for the exercise of that right. Failure to do so for many years, without a clear indication as to when it would be done, had created a situation contrary to the requirements of "legality" inherent in Article 1 of Protocol No. 1.</p>	<p>65. Якщо держава мала на меті заборонити передачу сільськогосподарських земель у приватну власність, вона повинна була зробити це з самого початку. Замість цього держава передала землю членам колишніх колгоспів і висловила чіткий намір дозволити власникам землі розпоряджатися нею. Як тільки це було зроблено, держава повинна була забезпечити законодавчу базу для реалізації цього права. Відсутність відповідної законодавчої бази протягом багатьох років без зазначення чітких строків її запровадження зумовило ситуацію, яка суперечить вимогам «законності», передбаченим статтею 1 Першого Протоколу.</p>
<p>66. What is more, the reasons for extending the moratorium had evolved over time – even if initially the extensions had been motivated merely by the need to enact the necessary legislation and conduct technical preparatory work, additional, more vague reasons had been added over time. This rendered the applicants' situation even less foreseeable.</p>	<p>66. Більше того, причини продовження мораторію з часом змінювалися, так, якщо спочатку продовження мораторію обґрунтовувалося необхідністю прийняття відповідного законодавства та виконання технічної підготовчої роботи, то з часом були додані більш розмиті причини продовження мораторію. Це зробило ситуацію заявників ще менш передбачуваною.</p>
<p>(β) The Government</p>	<p>(β) Уряд</p>
<p>67. The Government submitted that the applicants' allegation that the moratorium was in place for an indefinite period was not true. Each extension of the moratorium had contained a clear endpoint, and each new extension had been adopted before the previous end date and at no point could the applicants entertain any expectation that they would be able to sell before the end date. Article 1 of Protocol No. 1 could not be interpreted as protecting the applicants against the changes in the legal regime of their possessions. The Government cited <i>Van Marle and Others v. the Netherlands</i> (26 June 1986, § 43, Series A no. 101) in support of their argument. The extensions had been passed following a wide discussion of the matter and the applicants could not claim to be unaware of the possibility of those extensions.</p>	<p>67. На думку Уряду, твердження заявників, що мораторій був встановлений на невизначений строк, не відповідає дійсності. Кожне продовження мораторію містило чітку кінцеву дату і кожне нове продовження було прийнято до попередньої дати закінчення, і ні в якому разі заявники не могли розраховувати на те, що вони зможуть реалізувати свої повноваження з продажу землі до дати закінчення мораторію. Стаття 1 Першого Протоколу не може тлумачитися як захист заявників від змін у правовому режимі їх володінь. Уряд наголошував на справі «Ван Марал та інші проти Нідерландів» (<i>Van Marle and Others v. the Netherlands</i>) заява № 101, серія А від 26 червня 1986 р., пункт 43. Продовження дії мораторію відбувалося внаслідок широкого обговорення даного питання, і заявники не могли стверджувати, що вони</p>

	не знали про можливість таких продовжень.
(iii) General interest	(iii) Загальний (суспільний) інтерес
(α) The applicants	(α) Заявники
<p>68. The applicants submitted that even though nominally additional reasons other than the need to enact the necessary land market legislation had been given in the explanatory notes to the laws extending the moratorium (see the Table in paragraph 21 above), these had been mere “cover” for the State’s inability to enact the relevant legislation, which, if properly drafted and enacted, could in fact have addressed all the alleged possible risks and concerns stated in the explanatory notes. The applicants concentrated, in this connection, on the concerns expressed by the legislature in the explanatory note for the 2015 extension, namely that the moratorium was needed to ensure national and food security and the Government’s argument that the release of agricultural land into circulation would risk it being purchased en masse for meagre prices and its concentration in the hands of a few tycoons or unfriendly powers, its withdrawal from cultivation and the impoverishment of farmers (see paragraph 76 below).</p>	<p>68. На думку заявників, хоча формально в обґрунтування прийняття законів про продовження дії мораторію наводилися аргументи інші, ніж запровадження законодавства з регулювання ринку земель, (див. Таблицю до пункту 21 вище), така додаткова аргументація слугувала лише прикриттям нездатності держави прийняти необхідне законодавство, яке, в разі належної розробки та затвердження, врегулювало б усі ризики та проблемні питання, на які були посилення в пояснювальних записках до законів про продовження дії мораторію. У цьому контексті, заявники сфокусувалися на застереженнях законодавців, які були відображені в пояснювальній записці до закону про продовження дії мораторію від 2015 року, а саме на тому, що мораторій потрібен для забезпечення національної та продовольчої безпеки, а також Урядових застереженнях про те, що запровадження ринку сільськогосподарських земель призведе до можливого ризику їх скуповування за незначні кошти та концентрацію таких земель в руках кількох магнатів або недружніх держав, виведення такої землі із сільськогосподарського вжитку та зубожіння фермерів (див. пункт 76 нижче).</p>
<p>69. As to the risk of impoverishing farmers and a massive selloff of land at low prices, the applicants stated that lifting the moratorium would not mean that landowners would be compelled to sell, rather it would be their free decision whether to do so. The applicants referred to the third-party intervener’s submissions and other material showing that, in the opinion of some experts, international experience showed that the opening up of land markets normally led to a rise in land prices (see paragraph 96 below). They referred in particular to the alleged experience of Romania, which had experienced a high rate of growth in land prices. They also referred to the opinion of a former head of the State Land Cadastre Agency who had said, reportedly, that the lifting of the moratorium would lead to a 25% increase in land prices and a rise in land productivity. They submitted that, according to “expert opinion”, a fully open land market would generate from 50 to 100 billion US dollars in “GDP growth, foreign and domestic investment” as well as additional tax revenue.</p>	<p>69. Стосовно ризику зубожіння фермерів та масового продажу землі за низькими цінами, заявники заявили, що скасування мораторію не означає, що землевласники будуть змушені продавати, радше таке рішення буде їхнім вільним вибором. Заявники посилались на матеріали третьої сторони учасника процесу та інші матеріали, які свідчать, що, на думку деяких експертів, міжнародний досвід показує, що відкриття ринків землі зазвичай призводить до росту цін на землі (див. пункт 96 нижче). Вони посилались, зокрема, на досвід Румунії, в якій відбулося значне зростання цін на землю. Вони також послалися на думку колишнього керівника Державного агентства земельних ресурсів, яка, як повідомляється, вказала, що скасування мораторію призведе до зростання цін на землю на 25% та підвищення продуктивності землі. Вони заявили, що згідно з «експертною думкою», повністю відкритий ринок землі зумовить зростання «ВВП, зовнішніх та внутрішніх інвестицій» від 50 до 100 мільярдів доларів США, а також додаткових податкових надходжень.</p>
<p>70. As to the risk of excessive concentration of land holdings, the applicants referred to the third-party intervener’s assessment that no international financial</p>	<p>70. Що стосується ризику надмірної концентрації земельних ділянок в одного власника, заявники звернулися до оцінки третьої сторони учасника</p>

<p>entity possessed the financial resources necessary to buy up land in quantities which would constitute a threat. High land fragmentation also made this risk unrealistic (see paragraph 96 below). The risk of excessive concentration could be easily mitigated by introducing caps on the maximum amount of land owned, as the draft Land Market Act had envisaged (see paragraph 40 above). It was the prohibition introduced by the moratorium which had pushed the land transactions into the shadow and de facto created a non-transparent shadow land market. It had led to the very problems the Government referred to, in particular a high concentration of land in the hands of large agricultural companies. This was because the moratorium presented the landowners with only two options: either to cultivate the land themselves (which they often could not do due to their age, health, the remoteness of the land, or land fragmentation making cultivation not viable economically) or accept leases under the conditions proposed by the agricultural producers. This market dominance of the agribusiness companies had led to low rents (they cited the State Land Cadastre Agency's statistics set out in paragraph 35 above) and "land devastation".</p>	<p>процесу, яка заявляла, що жодна міжнародна фінансова установа не мала фінансових ресурсів, необхідних для викупу земель у кількостях, які становлять загрозу. Висока роздробленість землі також зробила цей ризик нереалістичним (див. пункт 96 нижче). Ризик надмірної концентрації може бути легко пом'якшений шляхом введення обмежень на максимальну площу землі, яка може перебувати у власності, як передбачалося проектом Закону «Про ринок земель» (див. пункт 40 вище). Саме земельний мораторій спряв укладенню тінювих угод та фактичному створенню непрозорого тінювого ринку земель. Саме мораторій призвів до тих проблем, на які посилався Уряд, зокрема, високої концентрації земель в руках великих сільськогосподарських компаній. Це сталося тому, що мораторій дав землевласникам лише два варіанти: або самостійно обробляти землю (що вони часто не могли зробити через їх вік, здоров'я, віддаленість землі або фрагментацію землі, що робить обробку економічно нерозумною) або погодитися на оренду на умовах, запропонованих сільськогосподарськими виробниками. Це домінування ринку агрохолдингів призвело до низької орендної плати (тут наводиться статистика Державного агентства земельних ресурсів, зазначена в пункті 35 вище) та «погіршення якості землі».</p>
<p>71. For the applicants, it had precisely been the extension of the moratorium that had created and aggravated the problems cited by the Government as the reasons for extending it. It had prevented the flow of resources into the agricultural sector, in particular to small and medium farmers, because it had blocked their access to bank loans which could be secured on their land, and had thus prevented the development of the agriculture sector in general. This had also been admitted by the President of Ukraine (see paragraph 42 above).</p>	<p>71. На думку заявників, саме продовження мораторію стало причиною створення та погіршення тих проблем, на які посилався Уряд, обґрунтовуючи потребу продовження мораторію. Мораторій перешкоджав надходженню ресурсів у сільськогосподарський сектор, зокрема для потреб малих та середніх фермерських господарств, оскільки він є перешкодою в залученні кредитних ресурсів під заставу землі, і, таким чином, перешкоджав розвитку агропромислового комплексу в цілому. Це було також визнано Президентом України (див. пункт 42 вище).</p>
<p>72. As to the supposed protests against the lifting of the moratorium, the applicants alleged that the main opponents of the lifting of the moratorium had cited the absence of an appropriate legislative framework as the main reason for their support for its continuation. Support for the moratorium had mainly come from non-farmers and large agricultural companies benefitting from the absence of a transparent land market and lobbying to keep it in place for as long as possible.</p>	<p>72. Стосовно озвучених протестів проти скасування мораторію, заявники стверджували, що опоненти скасування мораторію посилалися на відсутність законодавчої бази як основної причини підтримки продовження мораторію. Мораторій підтримували, в основному, не фермери та великі сільськогосподарські підприємства, які користуються відсутністю прозорого ринку землі та вживають лобістських заходів з метою продовження мораторію якомога на довший строк.</p>
<p>73. The applicants submitted that the moratorium was harming the economy, the landowners and the agrarian sector, instead of protecting them from "imaginary risks". Its extensions had not been dictated by any necessity but by purely populist political considerations. Therefore, the legislature's judgment as to what was in the "general interest" was manifestly without reasonable</p>	<p>73. Заявники стверджували, що мораторій шкодить економіці, землевласникам та аграрному сектору, а не захищає їх від «уявних ризиків». Його продовження не було продиктовано жодною необхідністю, а суто популістськими політичними міркуваннями. Тому думка законодавця стосовно того, в чому саме полягав «загальний (суспільний) інтерес», була явно</p>

foundation.	необгурнтованою.
(β) The Government	(β) Уряд
74. The Government stressed that the legislature enjoyed a wide margin of appreciation in matters of economic policy. The Court had to respect their judgment unless it was manifestly without reasonable foundation.	74. Уряд підкреслив, що законодавчий орган має широке коло повноважень у питаннях економічної політики. Суд повинен поважати позицію законодавця, якщо вона не є явно необгурнтованою.
75. They submitted that agricultural land accounted for 70% of Ukraine's territory, the country having one of the world's highest indicators of agricultural land per capita. This constituted great potential for the country but required implementation of an effective model of rational land use. The Government pointed to the constitutional provisions declaring land the main national asset and requiring appropriate regulation of land ownership and use (see paragraph 23 above). The moratorium was needed to create an appropriate framework for the protection of the rights of citizens and of the State. The extended period of operation of the moratorium was due to the need to create appropriate legal, institutional, financial and economic conditions for the introduction of free circulation of the land.	75. Уряд зазначав, що сільськогосподарські землі становили 70% території України, в країні - один з найвищих показників сільськогосподарських земель на душу населення. Це становило великий потенціал для країни, але вимагало забезпечення ефективної моделі раціонального землекористування. Уряд вказав на конституційні положення, згідно з якими земля визнається основним національним надбанням та вимагає належного регулювання власності та використання землі (див. пункт 23 вище). Мораторій був необхідний для створення відповідних меж для захисту прав громадян і держави. Тривалий строк дії мораторію пояснювався необхідністю створення відповідних правових, інституційних, фінансових та економічних умов для введення вільного ринку земель.
76. Referring to the explanatory note to the law which extended the moratorium in 2015 (see row 11 of the Table at paragraph 21 above), the Government submitted that the goal of the moratorium was to protect food and national security. Releasing land into circulation risked creating conditions for the concentration of land in the hands of a few tycoons or "foreign and unfriendly power" in exchange for a fraction of its real value, its withdrawal from cultivation, and the impoverishment of farmers. The Government considered that the reality of those dangers was illustrated by the experience of a brief period in the early 2000s when free circulation of shares of land had been allowed and shares had been purchased en masse for meagre prices. The Government referred, in this respect, to the statistics summarised in Parliament's Resolution of 22 May 2003 (see paragraph 15 above).	76. Посилаючись на пояснювальну записку до закону, що продовжив мораторій у 2015 році (див. рядок 11 Таблиці в пункті 21 вище), Уряд стверджував, що метою мораторію було забезпечити продовольчу та національну безпеку. Вивільнення землі в обіг створював ризик концентрації землі в руках кількох магнатів або «іноземної та недружньої держави» в обмін на малу частину її реальної вартості, виведення землі із сільськогосподарського вжитку та зубожіння фермерів. Уряд вважав, що реальність цих загроз підтверджується коротким періодом на початку 2000-х років, коли було дозволено вільний обіг земельних часток (паїв), які масово скуповувалися за незначні ціни. У зв'язку з цим, Уряд посилався на статистику, наведену в постанові парламенту від 22 травня 2003 року (див. пункт 15 вище).
77. The adoption and extensions of the moratorium had created considerable debate inside and outside of Parliament in the course of which both supporters and opponents of the moratorium had been free to express their opinions.	77. Прийняття та продовження мораторію спричинило значні дебати всередині та поза парламентом, в ході яких як прихильники, так і противники мораторію мали змогу висловити свою думку.
78. While Ukrainian society was sharply divided on the matter of the moratorium, a very substantial part of society, political parties, local authorities and academics, were in favour of maintaining it. The Government pointed to the protests which had taken place in 2016	78. Хоча українське суспільство різко розділилося на підґрунті мораторію, значна частина суспільства, політичні партії, місцева влада та науковці висловилися за підтримку його збереження. Уряд вказав на протести, що мали місце в 2016 році та

demanding that the moratorium be maintained (see paragraph 44 above).	вимагали збереження мораторію (див. пункт 44 вище).
(iv) Proportionality	(iv) Пропорційність
(a) The applicants	(a) Заявники
79. The margin of appreciation available to the national authorities could not cover a measure as extreme as a fifteen-year-long absolute prohibition on the alienation of land. No other State had such an absolute prohibition in place, only imposing certain conditions on sale or resale.	79. Широке повноваження національних органів не можуть бути виправданням для таких надзвичайних заходів як повна заборона права відчужувати землю протягом 15 років. Жодна інша держава не мала такої абсолютної заборони, а лише встановлювала певні умови на продаж чи перепродаж.
80. To the extent the Government argued that the applicants had acquired the land of their free will at a time when it had already been subject to restrictions, the applicants stressed that they had inherited the land by right and that, at the time, there had been specific deadlines in place for the expiry of the restrictions on land transactions. In this connection, they referred to their observations concerning the lawfulness of the interference (see paragraphs 63 to 66 above) and stressed that, when they had acquired the land, they could legitimately expect that the moratorium would expire and that they would be able to dispose of their land. As to the fact that the applicants had received their land free of charge, they argued that the protection provided by the Convention could not be made dependent on whether property had been acquired for free or otherwise (citing <i>Ghigo v. Malta</i> , no. 31122/05, 26 September 2006).	80. У тому випадку, коли Уряд стверджував, що заявники придбали землю за своїм вільним бажанням в момент, коли вже діяли обмеження, заявники підкреслювали, що вони успадкували землю і що на той час були встановлені конкретні строки припинення дії обмежень щодо угод із землями. У цьому контексті заявники відсилалися до своєї позиції з приводу законності втручання (див. пункти 63-66 вище) та наголосили, що, коли вони придбали землю, вони могли б виправдано сподіватися, що мораторій закінчиться і що вони зможуть розпоряджатися своєю землею. Що стосується того, що заявники отримали свою землю безкоштовно, вони стверджували, що захист, передбачений Конвенцією, не може бути залежним від того, чи майно було придбано безкоштовно чи іншим чином (див. наприклад <i>Ghigo v. Malta</i> , заява № 31122 / 05 від 26 вересня 2006 року).
81. As to the Government's reliance on the fact that the applicants' rights to use and rent out the land had been unaffected by the moratorium, they stressed that the right to dispose of property was an essential element of ownership and it was for an owner to decide whether to dispose of or retain his or her property. Moreover, their plots were small and were located 300 and 50 kilometres from their respective places of residence. They were also elderly persons in poor health. This had prevented them from cultivating the land on their own.	81. Стосовно посилання Уряду на те, що права заявників користуватися та отримувати орендну плату не були обмежені у зв'язку із мораторієм, заявники відповіли, що право розпоряджуватися власністю є основним повноваженням власника і саме власник повинен вирішувати чи продавати свою власність чи залишити. Більш того, їхні ділянки були невеликими і розташовувалися на відстані 300 і 50 кілометрів від місця їх проживання. Вони також були людьми похилого віку в поганому стані здоров'я. Це завадило їм оброблювати землю самостійно.
82. Renting the land out at "knockdown prices" was not a viable proposition either: unable to find offers for monetary rent at an acceptable level, the first applicant had had to accept rent in kind and the second applicant was receiving very low rent payments (see paragraphs 6 and 7 above). Moreover, domestic law imposed a number of duties on the applicants as landowners, including the need to comply with environmental rules and pay property tax (see paragraph 30 above) which they would be unable to comply with without renting their land out to an agricultural producer. If not for the	82. Здача в оренду землі за «зниженими цінами» не є життєздатною пропозицією або: не в змозі знайти пропозиції на грошову оренду на прийнятному рівні, перший заявник повинен був прийняти орендну плату в натуральній формі і для другого заявника орендна плата була дуже низькою (див. пункти 6 та 7 вище). Крім того, внутрішнє законодавство ввело ряд обов'язків на заявників як землевласників, включаючи необхідність дотримання правил охорони навколишнього природного середовища і податок на майно (див пункт 30 вище), які вони не в змозі

<p>moratorium, the only viable option for the applicants would be to sell their land.</p>	<p>виконати без оренди їх землі сільськогосподарському виробнику. Якщо б не мораторій, то єдиним життєздатним варіантом для заявників був би продаж їх землі.</p>
<p>83. The applicants drew parallels between their situation and those of the applicants in the case of <i>Sporrong and Lönnroth v. Sweden</i> (23 September 1982, Series A no. 52), in that the Ukrainian legislature's persistent failure to enact legislation which would allow the moratorium to be lifted and land to be sold was analogous to the Swedish authorities' repeated extensions of a prohibition on construction which had created a prolonged situation of uncertainty for the applicants in that case.</p>	<p>83. Заявники провели паралелі між їхньою ситуацією і ситуацією заявників у справі «Спорронг і Леннрот проти Швеція» (<i>Sporrong and Lönnroth v. Sweden</i>), заява № 52 від 23 вересня 1982 року, серія А, в якій постійна неспроможність українських законодавців прийняти законодавство, яке дозволило б скасувати мораторій та продавати землі, що було б аналогічним повторюваним продовженням шведської влади заборонити будівництво, що створило тривалу ситуацію невизначеності для заявників у цій справі.</p>
<p>84. This uncertainty and the legislature's prolonged failure to adopt the necessary rules and lift the moratorium upset the balance between the protection of the applicants' rights and the general interest, and imposed an excessive individual burden on them.</p>	<p>84. Ця невизначеність і відмова законодавця прийняти тривалі необхідні правила і скасувати мораторій порушує баланс між захистом спільних інтересів заявників і прав, та накладає надмірний індивідуальний тягар.</p>
<p>(β) The Government</p> <p>85. The Government stressed that the member States had wide discretion to establish rules governing the circulation of agricultural land. Although they had a common origin in the "common understanding" of the need to control the circulation of agricultural land and ensure food security, the specific rules varied across States. They cited examples of various regulations in effect, according to them, in several European countries according to which: (i) a buyer had to show that he was capable of cultivating the bought land (Denmark), (ii) an authority annually inspected the use to which the buyer had put the acquired agricultural land (Austria), and (iii) sales of agricultural land were subject to the approval of a public authority (Sweden). The measure chosen by Parliament was within its power to regulate the economy as it saw fit and had broad public support.</p>	<p>(β) Уряд</p> <p>85. Уряд підкреслив, що держави-члени мали значні повноваження з регулювання обігу земель сільськогосподарського призначення на свій розсуд. Хоча вони й мали спільне розуміння в необхідності контролювати обіг сільськогосподарських угідь та забезпечення продовольчої безпеки, конкретні правила відрізняються між державами. Вони приводять низку дійсних правил в низці європейських країн, згідно з якими, на думку Уряду: (i) покупець повинен довести, що він в змозі обробляти придбану землю (Данія); (ii) орган щороку перевіряв користування покупцем сільськогосподарськими землями (Австрія) та (iii) продаж земель сільськогосподарського призначення підлягало погодженню державного органу (Швеція). Спосіб регулювання економічних відносин, обраний парламентом, був в межах його повноважень, видавався доречним й мав широку підтримку громадськості.</p>
<p>86. The applicants had not had to bear an individual and excessive burden. Their predecessors in title had obtained their shares of land of their free will, and the applicants had freely chosen to accept them as their inheritance. When the applicants had obtained the land, they had known about the restrictions it was subject to, either those imposed within the framework of the moratorium in the 2001 Land Code or those set out in the 1990 Land Code (see paragraph 10 above). There had never been any undertaking on the part of the State that those restrictions would not be extended beyond the original deadlines which had been in effect when the applicants had acquired the land.</p>	<p>86. Заявникам не доводилося нести індивідуальний та надмірний тягар. Їхні спадкодавці отримали земельні частки (паї) згідно із вільним волевиявленням, заявники погодилися їх отримати у спадок за вільним волевиявленням. Коли заявники отримали землю, вони знали про обмеження, які на неї поширювалися, як накладені в межах мораторію, передбаченого Земельним кодексом 2001 року, так і ті, що містилися в Земельному кодексі 1990 року (див. пункт 10 вище). З боку держави ніколи не було жодних зобов'язань щодо того, що ці обмеження не будуть поширюватися за межі первісних термінів, які діяли тоді, коли заявники придбали цю землю.</p>

<p>87. The applicants had received their land free of charge. Other than alienation and change of designated use they were not limited in their rights: they could cultivate the land themselves or rent it out to tenants on freely negotiated terms.</p>	<p>87. Заявники отримали свою землю безкоштовно. За винятком відчуження та зміни цільового призначення, їхні права не були обмежені: вони могли самостійно обробляти землю або здавати її в оренду на вільно погоджених умовах.</p>
<p>88. In response to the applicants' argument that engaging in cultivation had not been a practical possibility for them due to the small size of their holdings, the Government submitted that farms of two to five hectares, comparable in size to those of the applicants, made up a sizeable proportion of all agricultural holdings in Europe. In this connection, they cited the 2013 Farm Structure Survey published by Eurostat[25] according to which 4.9 million agricultural holdings, close to half of all holdings in the 28 EU Member States, were less than two hectares in size. In any event, given that the applicants did not see farming as practical, it was unclear why they had volunteered to obtain their land, zoned for farming, in the first place.</p>	<p>88. Щодо твердження заявників, щодо того, що практична можливість самостійної обробки землі для них була відсутня в зв'язку із малими розмірами їхніх наділів, Уряд відповів, що фермерські господарства порівнюваного розміру із наділами заявників, 2-5 гектари, складала значну частину сільськогосподарських холдингів у Європі. У цьому контексті, вони посилаються на дослідження «Структура фермерських господарств за 2013», опублікованого Євростатом [25], згідно з яким 4,9 мільйона сільськогосподарських господарств, що становить близько половини всіх господарств у 28 країнах-членах ЄС, становили менше двох гектарів. У будь-якому разі, враховуючи те, що заявники не розглядали модливість реального ведення сільського господарства, було незрозуміло, чому вони з самого початку погодилися отримати землю, призначену для сільського господарства.</p>
<p>89. Certainly, there could be objective obstacles to farming but the applicants also had the right to rent out their land and this right was not subject to any restrictions. In fact the State was not depriving the applicants of income from their property. On the contrary, the State had taken steps to encourage a rise in rental income: while there were no caps on rent rates, a presidential decree had sought to ensure the observance of a minimum rent rate, at a level of 3% of the land's value (see paragraph 33 above). In fact, the majority of leases nationwide provided for even higher levels of rent than this minimum (see paragraph 35 above). Renting out land was a popular means of obtaining benefits of ownership for Ukrainian landowners, as evidenced by the large number of land leases in effect and the land area covered by them (see paragraph 35 above). Both applicants had also taken this opportunity and had rented out their land.</p>	<p>89. Звичайно, існують об'єктивні перешкоди для ведення сільського господарства, але заявники також мали право здавати свої земельні ділянки в оренду, і це право не було обмеженим. Насправді держава не позбавляла заявників доходів від власності. Навпаки, держава зробила кроки для заохочення збільшення орендного доходу: у той час як не було обмежень на ставки оренди, президентський указ намагався забезпечити дотримання мінімальної ставки орендної плати на рівні 3% від грошової оцінки землі (див. пункт 33 вище). Фактично, більшість орендних платежів по всій країні передбачали ще більший рівень орендної плати, ніж цей мінімум (див. пункт 35 вище). Здача земельних ділянок в оренду була поширеним методом отримання доходу від власності для українських землевласників, про що свідчить велика кількість діючих договорів оренди земель та площа орендованих земель (див. пункт 35 вище). Обидва заявники також скористалися цією можливістю і здавали в оренду свої земельні ділянки.</p>
<p>90. As to the right to sell, Article 1 of Protocol No. 1 to the Convention guaranteed no right to acquire property or obtain profit (citing, in particular, R & L, s.r.o. and Others v. the Czech Republic, cited above, § 103) and the State had at no time guaranteed to the applicants that they would be able to derive profit from the sale of their land. In the context of "control" of the use of property, which was the case here, the requirement to compensate for interferences with property rights had only a limited application. Here, the applicants were aware of the</p>	<p>90. Щодо права на продаж, стаття 1 Першого Протоколу до Конвенції не гарантувала права придбавати майно або отримати дохід від продажу (цитуючи, зокрема, згадане вище рішення у справі «R & L, sro та інші проти Чеської Республіки», пункт 103), і держава ніколи не гарантувала заявникам, що вони зможуть отримувати прибуток від продажу своїх земельних ділянок. У контексті «контролю» використання майна, як у цьому випадку, вимога компенсувати втручання у права власності мала лише</p>

<p>principle that no compensation in principle would be payable (citing <i>Depalle v. France</i> [GC], no. 34044/02, § 91, ECHR 2010) and had not invested anything into the property (citing <i>Pindstrup Mosebrug A/S v. Denmark</i> (dec.), no. 34943/06, 3 June 2008). Moreover, even if compensation were needed, the State policies aimed at protecting the rights of landlords and propping up of rent rates amounted to such compensation.</p>	<p>обмежене застосування. Тут заявники усвідомлювали принцип, згідно з яким ніяка компенсація в принципі не підлягає сплаті (див. наприклад рішення «Депал проти Франції» («<i>Depalle v. France</i>»), заява № 34044/02, пункт 91, ЄСПЛ 2010 р.) І нічого не інвестувала в майно (див. наприклад рішення «Піндструп Мосебруг А/С проти Данії» («<i>Pindstrup Mosebrug A/S v. Denmark</i>»), заява № 34943/06 від 3 червня 2008 року. Більш того, навіть якщо була б потрібна компенсація, державна політика, спрямована на захист прав землевласників та підвищення орендних ставок, мала вважатися такою компенсацією.</p>
<p>(b) Third-party intervener</p>	<p>(b) Третій учасник, який не заявляє власних вимог</p>
<p>91. The Government also stressed that the moratorium applied to all agricultural land without distinction. The Government cited in this connection the Court's decision in <i>Lohuis and Others v. the Netherlands</i>, where the Court found it relevant that the legislation in issue in that case was intended to reduce the environmental impact on an "entire farming sector" (no. 37265/10, 30 April 2013). They also referred to the Court's decision in <i>Pindstrup Mosebrug</i> (cited above) dealing with a general regulatory act requiring the preservation of bogs and a general limitation on the right to extract peat.</p>	<p>91. Уряд також підкреслив, що мораторій застосовується до всіх сільськогосподарських земель без виключень. Уряд у цьому зв'язку згадав рішення Суду в «<i>Лоїс та інші проти Нідерландів</i>» (<i>Lohuis and Others v. the Netherlands</i>), заява № 37265 / 10 від 30 квітня 2013 року, де Суд визнав важливим, що законодавство, яке розглядається у цій справі, мало на меті зменшити екологічний вплив на «весь сільськогосподарський сектор». Вони також послалися на рішення суду в <i>Pindstrup Mosebrug</i> (цитоване вище) стосовно нормативного акту, який вимагає збереження боліт та загальне обмеження права на видобуток торфу.</p>
<p>92. Accordingly, for the Government, the moratorium did not impose an individual and excessive burden on the applicants, and a fair balance had been struck between the interests of the community and those of the applicants.</p>	<p>92. Відповідно, з точки зору Уряду мораторій не накладав індивідуальних та надмірних обтяжень на заявників, також було знайдено справедливий баланс між суспільним інтересом та інтересами заявників.</p>
<p>93. EasyBusiness submitted certain information concerning the history of the land reform in Ukraine and the structure of its agricultural sector. In particular, according to them, from 1996 to 2009 two thirds of Ukraine's agricultural land was transferred into private ownership and 94% of the rural population converted their shares of land into land plots. As a result, legally the land was fragmented into small parcels. However, agricultural production had not been so fragmented since in practice the agricultural producers rented large areas from numerous owners, with the ten top agricultural companies renting from 150 to 654 thousand hectares. They were using the resulting economies of scale to accumulate additional financial resources which in turn skewed the balance in the rental market in their favour.</p>	<p>93. EasyBusiness надав певну інформацію щодо історії земельної реформи в Україні та структури її аграрного сектору. Зокрема, за їхніми словами, з 1996 по 2009 рік дві третини сільськогосподарських земель України були передані в приватну власність, а 94% сільського населення виділили належні їм частки (паї) в натурі. У результаті земля була розпайована на невеликі земельні ділянки. Проте сільськогосподарське виробництво не було настільки роздроблене, оскільки на практиці сільськогосподарські виробники орендували великі площі від численних власників, а десять провідних сільськогосподарських компаній орендували від 150 до 654 тисяч гектарів. Вони використовували ефект масштабу для накопичення додаткових фінансових ресурсів, що, в свою чергу, змінювало баланс на ринку оренди на їх користь.</p>
<p>94. The intervener argued that the moratorium violated the constitutional provisions guaranteeing property rights (see paragraphs 24 and 25 above). It prevented</p>	<p>94. На думку третьої сторони, мораторій порушує конституційні положення, що гарантують права власності (див. пункти 24 та 25 вище). Мораторій</p>

<p>the creation of a transparent land market and owners from earning adequate income from their land.</p>	<p>завадив створенню прозорого ринку землі, а також не дозволяв власникам отримувати розумні доходи від їхньої землі.</p>
<p>95. The existing situation did not mean that there was no market in land, but rather that it was non-transparent, leading economic players to use devious schemes to ensure control over land. It had also led to concentration of control over land in the hands of agricultural holding companies which, as the most common tenants, had disproportionate power over small land owners (the average plot size being four hectares) who had no choice but to accept low rents. The land market was fairly monopolised with the 100 biggest players renting 6.5 million hectares. This had led to abnormally low rents. The interveners pointed out that about two thirds of the seven million individuals who had obtained land in the course of privatisation were senior citizens, the average age of a landowner being fifty-seven, and 79% of them being over fifty.</p>	<p>95. Така ситуація не означає того, що ринку землі не існує, натомість вона означала, що існує тіньовий ринок, який штовхає потужних гравців до потреби вдаватися до неоднозначних схем для забезпечення контролю над землею. Така ситуація також призвела до концентрації контролю над землею в руках агрохолдингів, які, як найбільші орендарі, були наділені непропорційно великими переговорними перевагами в порівнянні із дрібними землевласниками (в середньому розмір наділу становив 4 гектари), у яких не було вибору, крім як погодитися із з низькою орендною платою. Ринок землі був досить монополізований, коли 100 найбільших гравців орендували 6,5 мільйонів гектарів. Це призвело до надзвичайно низької орендної плати. На думку третьої сторони, близько двох третин з семи мільйонів осіб, які отримали земельні ділянки в ході приватизації, були особи старшого віку, при цьому середній вік землевласника - п'ятдесят сім років, а 79% з них - понад п'ятдесят років.</p>
<p>96. The interveners considered the risks advanced to justify the continuation of the present situation exaggerated. Thus, as to the risk that the land would be sold at meagre prices, international experience showed, to the contrary, that in most countries the creation of a free land market had led to an increase in the value of land. As to the risk of land being bought out by foreigners, no international financial entity possessed the financial resources necessary to buy up the land in quantities which would constitute a threat and high land fragmentation made this risk even less realistic. As to the possible lifting of the moratorium increasing the pressure on small farmers, the interveners considered, to the contrary, that the lifting of the moratorium would be beneficial to them by increasing their access to financing.</p>	<p>96. На думку третьої сторони, причини та ризики, якими обґрунтовувалося продовження мораторію аж до сьогодні, були перебільшеними. Так, щодо ризику того, що земля буде продаватися за низькими цінами, міжнародний досвід показав, навпаки, що в більшості країн створення вільного ринку землі призвело до збільшення грошової оцінки землі. Що стосується ризику викупу землі іноземцями, то жодна міжнародна фінансова установа не мала фінансових ресурсів, необхідних для викупу землі в кількостях, які могли б стати загрозою, і висока роздробленість землі зробила цей ризик ще менш реалістичним. Що стосується можливого негативного впливу скасування мораторію на малі фермерські господарства, то, навпаки, на думку третьої сторони, скасування мораторію буде корисним для малих фермерських господарств у зв'язку із збільшення їх доступу до фінансування.</p>
<p>2. The Court's assessment</p>	<p>2. Оцінка Суду</p>
<p>(a) General principles</p>	<p>(a) Загальні принципи</p>
<p>(i) The structure of Article 1 of Protocol No. 1</p>	<p>(i) Структура статті 1 Першого Протоколу</p>
<p>97. The Court reiterates that, according to its case-law, Article 1 of Protocol No. 1, which guarantees in substance the right of property, comprises three distinct rules: the first, which is expressed in the first sentence of the first paragraph and is of a general nature, lays down the principle of peaceful enjoyment of property. The</p>	<p>97. Суд повторно зазначає, що відповідно до попередніх рішень Суду, стаття 1 Першого Протоколу, яка, по суті, гарантує право власності, включає в себе три чітких правила: перше, яке викладене в першому реченні першого абзацу і має загальний характер, встановлює принцип мирного володіння своєю</p>

<p>second rule, in the second sentence of the same paragraph, covers deprivation of possessions and subjects it to certain conditions. The third, contained in the second paragraph, recognises that the Contracting States are entitled, among other things, to control the use of property in accordance with the general interest (see Depalle, cited above, § 77).</p>	<p>власністю. Друге правило, викладене у другому реченні того ж абзацу, охоплює позбавлення володіння та встановлює умови для такого позбавлення. Третє, що міститься у другому параграфі, визнає, що Договірні держави мають право, крім іншого, контролювати використання майна задля загальних інтересів (див. згадане вище рішення у справі «Депал», пункт 77).</p>
<p>(ii) Lawfulness</p>	<p>(ii) Законність</p>
<p>98. The first and most important requirement of Article 1 of Protocol No. 1 is that any interference by a public authority with the peaceful enjoyment of possessions should be lawful: the second sentence of the first paragraph authorises a deprivation of possessions only “subject to the conditions provided for by law” and the second paragraph recognises that States have the right to control the use of property by enforcing “laws”. Moreover, the rule of law, one of the fundamental principles of a democratic society, is inherent in all the Articles of the Convention. The principle of lawfulness also presupposes that the applicable provisions of domestic law are sufficiently accessible, precise and foreseeable in their application (see <i>Broniowski v. Poland</i> [GC], no. 31443/96, § 147, ECHR 2004-V).</p>	<p>98. Перша і найважливіша вимога статті 1 Першого Протоколу полягає в тому, що будь-яке втручання державного органу у мирне володіння майном повинно бути законним: друге речення першого абзацу допускає позбавлення володіння лише на «умовах, передбачених законом», а в другому абзаці визнається, що держави мають право контролювати використання майна шляхом застосування «законів». Більше того, принцип верховенства права, один з основних принципів демократичного суспільства, притаманний усім статтям Конвенції. Принцип законності також передбачає, що застосовані положення національного законодавства є достатньо доступними, чіткими та передбачуваними у їх застосуванні (див. наприклад рішення у справі «Броньовські проти Польщі» (<i>Broniowski v. Poland</i>), заява № 31443/96, пункт 147, ЄСПЛ 2004-V).</p>
<p>(iii) General interest</p>	<p>(iii) Загальний інтерес</p>
<p>99. Any interference with the enjoyment of a Convention right must pursue a legitimate aim. Similarly, in cases involving a positive duty, there must be a legitimate justification for the State’s inaction. The principle of a “fair balance” inherent in Article 1 of Protocol No. 1 itself presupposes the existence of a general interest of the community. Moreover, it should be reiterated that the various rules incorporated in Article 1 of Protocol No. 1 are not distinct, in the sense of being unconnected, and that the second and third rules are concerned only with particular instances of interference with the right to the peaceful enjoyment of property. One of the effects of this is that the existence of a public interest required under the second sentence, or the general interest referred to in the second paragraph, are corollaries of the principle set forth in the first sentence, so that an interference with the exercise of the right to the peaceful enjoyment of possessions within the meaning of the first sentence of Article 1 of Protocol No. 1 must also pursue an aim in the public interest (see <i>Ališić and Others v. Bosnia and Herzegovina, Croatia, Serbia, Slovenia and the former Yugoslav Republic of Macedonia</i> [GC], no. 60642/08, § 105, ECHR 2014).</p>	<p>99. Будь-яке втручання у здійснення права, захищене Конвенцією, повинно мати правомірну мету. Аналогічним чином, у справах, щодо обов’язку винити дію, має бути належне обґрунтування бездіяльності держави. Принцип балансу приватного та суспільного інтересу притаманний статті 1 Першого Протоколу та передбачає існування загального інтересу суспільства. Крім того, слід ще раз наголосити, що правила, закріплені в статті 1 Першого Протоколу, є взаємопов’язаними, а не окремими, а друге та третє правила стосуються лише окремих випадків втручання у право мирного володіння майном. Звідси наявність суспільного інтересу, який у другому реченні, або загальних інтересів, зазначених у другому абзаці, є наслідком принципу, викладеного в першому реченні, так що будь-яке втручання у здійснення права на мирне володіння майном у значенні першого речення статті 1 Першого Протоколу також повинно бути здійснене в інтересах суспільства (див. наприклад, рішення у справі <i>Ališić</i> та інші проти Боснії та Герцеговини, Хорватії, Сербії, Словенії та колишня Югославська Республіка Македонія (<i>Ališić and Others v. Bosnia and Herzegovina, Croatia, Serbia, Slovenia and the former Yugoslav Republic of Macedonia</i>), заява № 60642/08, п 105, ЄСПЛ 2014).</p>

<p>100. Because of their direct knowledge of their society and its needs, the national authorities are in principle better placed than the international judge to appreciate what is “in the public interest”. Under the system of protection established by the Convention, it is thus for the national authorities to make the initial assessment as to the existence of a problem of public concern warranting measures to be applied in the sphere of the exercise of the right of property. Since the margin of appreciation available to the legislature in implementing social and economic policies is wide, the Court will respect the legislature’s judgment as to what is in the public interest, unless that judgment is manifestly without reasonable foundation (<i>ibid.</i>, § 106).</p>	<p>100. У зв’язку з тим, що органи державної влади безпосередньо знають своє суспільство та його потреби, вони, в принципі, краще ніж міжнародний суддя розуміють, що відповідає «суспільному інтересу». Згідно із тим порядком, який встановлено Конвенцією, для захисту прав саме органи державної влади першочергово встановлюють існування проблеми, що зачіпає інтереси суспільства, та вимагає вжиття заходів, які пересікаються із правом власності. Оскільки повноваження законодавчих органів влади у сфері регулювання соціальних та економічних відносини широкі, Суд поважатиме позицію законодавців щодо їх оцінки суспільного інтересу, якщо тільки така оцінка не буде явно необґрунтованою (там само, § 106).</p>
<p>(iv) Proportionality</p>	<p>(iv) Пропорційність</p>
<p>101. Not only must an interference with the right of property pursue, on the facts as well as in principle, a “legitimate aim” in the “general interest”, but there must also be a reasonable relationship of proportionality between the means employed and the aim sought to be realised by any measures applied by the State, including measures designed to control the use of the individual’s property. That requirement is expressed by the notion of a “fair balance” that must be struck between the demands of the general interest of the community and the requirements of the protection of the individual’s fundamental rights. The concern to achieve this balance is reflected in the structure of Article 1 of Protocol No. 1 as a whole. In each case involving an alleged violation of that Article the Court must therefore ascertain whether by reason of the State’s interference the person concerned had to bear a disproportionate and excessive burden (see <i>Hutten-Czapska v. Poland</i> [GC], no. 35014/97, § 167, ECHR 2006-VIII).</p>	<p>101. Втручання у право власності повинно не лише бути спрямоване на досягнення «правомірної мети» у «загальних інтересах», але також повинне бути розумне співвідношення пропорційності між використаними засобами та метою, яку намагалась досягти держава, застосовуючи зазначені заходи, включаючи заходи контролю над приватною власністю. Ця вимога виражається в понятті «справедливого балансу», який має бути встановлений між суспільними потребами та вимогами захисту основоположних прав громадян. Потреба в збереженні цього балансу відображена в структурі, в цілому, в статті 1 Першого Протоколу. У кожній справі, яка стосується можливого порушення цієї статті, Суд має з’ясувати, чи внаслідок втручання держави на відповідну особу покладається непропорційний та надмірний тягар (див. наприклад, рішення у справі «<i>Hutten-Czapska проти Польщі</i>» (<i>Hutten-Czapska v. Poland</i>), заява № 35014/97, п. 167, ЄСПЛ 2006-VIII).</p>
<p>102. In assessing compliance with Article 1 of Protocol No. 1, the Court must make an overall examination of the various interests in issue, bearing in mind that the Convention is intended to safeguard rights that are “practical and effective”. It must look behind appearances and investigate the realities of the situation complained of. That assessment may involve not only the relevant compensation terms – if the situation is akin to the taking of property – but also the conduct of the parties, including the means employed by the State and their implementation. In that context, it should be stressed that uncertainty – be it legislative, administrative or arising from practices applied by the authorities – is a factor to be taken into account in assessing the State’s conduct (see <i>Broniowski</i>, cited above, § 151).</p>	<p>102. Оцінюючи питання дотримання вимог статті 1 Першого Протоколу, Суд має всесторонньо оцінити інтереси усіх зацікавлених сторін, враховуючи те, що Конвенція покликана захищати права, які є «практичними та ефективними». Потрібно глибоко з’ясувати обставини ситуації, які стали предметом оскарження, а не обмежуватися поверхневими судженнями. Така оцінка може включати не тільки відповідні умови компенсації, якщо ситуація схожа на вилучення майна, а також й поведінку сторін, в тому числі засоби, що використовуються державою та їх реалізація. У цьому контексті слід підкреслити, що невизначеність - будь то законодавча, адміністративна або та що впливає з практики - є факторами, які слід враховувати при оцінці поведінки держави (див. Згадане вище рішення у справі <i>Броньовські</i>, п. 151).</p>

<p>103. In the context of housing regulations, the Court has also held that its assessment of compliance with Article 1 of Protocol No. 1 may involve not only the conditions of the rent received by individual landlords and the extent of the State's interference with freedom of contract and contractual relations in the lease market, but also the existence of procedural and other safeguards ensuring that the operation of the system and its impact on a landlord's property rights are neither arbitrary nor unforeseeable (see <i>Amato Gauci v. Malta</i>, no. 47045/06, § 58, 15 September 2009).</p>	<p>103. В контексті регулювання житлових відносин, при вирішенні питання про дотримання вимог статті 1 Першого Протоколу Суд з'ясує, крім питання умов оплати орендодавцю та ступеню втручання держави в питання свободи договірних відносин в сфері оренди, також питання існування процедурних та інших запобіжників, які забезпечують функціонування ринку таким чином, щоб убезпечити права власності орендодавців від свавільних та непередбачуваних зазіхань. (див. наприклад, рішення у праві «Амато Гаучі проти Мальти» (<i>Amato Gauci v. Malta</i>), заява No. 47045 / 06, п.58 від 15 вересня 2009 року).</p>
<p>(b) Application of the above principles to the present case</p>	<p>(б) Застосування вищезазначених принципів у цій справі</p>
<p>(i) Whether there is an interference and the applicable rule</p>	<p>(і) Чи відбулося втручання та правило, яке підлягає застосуванню</p>
<p>104. The Court sees no reason to disagree with the parties and finds that the impugned legislative situation constitutes an interference with the applicants' possessions attracting the application of Article 1 of Protocol No. 1 to the Convention and that it is the rule on control of the use of property that applies (see, <i>mutatis mutandis</i>, <i>Marckx v. Belgium</i>, 13 June 1979, § 64, Series A no. 31; <i>Immobiliare Saffi v. Italy</i> [GC], no. 22774/93, § 46, ECHR 1999-V; <i>Hutten-Czapska</i>, cited above, §§ 160 and 161; <i>Lindheim and Others v. Norway</i>, nos. 13221/08 and 2139/10, §§ 76-78, 12 June 2012; and <i>Herrmann v. Germany</i> [GC], no. 9300/07, § 73, 26 June 2012, with further references therein). It notes, moreover, that even if the situation were to be analysed in terms of the respondent State's positive obligation, the applicable principles would be similar (see <i>Broniowski</i>, cited above, § 146).</p>	<p>104. Суд не бачить підстав не погодитися із сторонами та вважає, що спірна ситуація в сфері законодавчого регулювання становить втручання у володіння заявників та тягне за собою застосування статті 1 Першого Протоколу, і що саме правило щодо контролю над використанням майна застосовується у цій ситуації (див.наприклад, <i>mutatis mutandis</i>, рішення у справі, «Марсх проти Бельгії» (<i>Marckx v. Belgium</i>), заява № 31 від 13 червня 1979 року, п.64, Серія А; «Immobiliare Saffi проти Італії» (<i>Immobiliare Saffi v. Italy</i>), заява N 22774/93, п.46, ЄСПЛ 1999 - <i>Hutten-Czapska</i>, згадане вище, пп. 160 та 161, «Ліндгайм та інші проти Норвегії» (<i>Lindheim and Others v. Norway</i>), заява № 13221/08 та 2139/10, пп. 76-78 від 12 червня 2012 року, та «Геррманн проти Німеччини» (<i>Herrmann v. Germany</i>), заява № 9300/07, п.73 від 26 червня 2012 року, з подальшими посиланнями на них). Крім того, зазначається, що навіть якщо ситуація повинна розглядатися в контексті обов'язку держави-відповідача вчинити дії, застосовні правила залишилися би ті самі (див. <i>Broniowski</i>, цитоване вище, п.146).</p>
<p>(ii) Lawfulness</p>	<p>(іі) Законність</p>
<p>105. The Court notes that the moratorium and its extensions clearly have basis in domestic law which has never been declared unconstitutional (contrast <i>Hutten-Czapska</i>, cited above, § 172, where a subsequent declaration of unconstitutionality nevertheless did not render the relevant measures "unlawful" for the purposes of Article 1 of Protocol No. 1, and <i>R & L, s.r.o. and Others v. the Czech Republic</i>, cited above, §§ 117-126, where a violation of Article 1 of Protocol No. 1 was found in a situation where the Czech Constitutional Court had declared the rent-control scheme</p>	<p>105. Суд зазначає, що мораторій та його продовження однозначно ґрунтується на нормах національного законодавства, яке ніколи не було оголошено таким, що не відповідає Конституції (порівняно з «Хаттен-Чапска», згадується вище, п.172, де подальше встановлення неконституційності, однак, не робила відповідних заходів «незаконними» з точки зору статті 1 Першого Протоколу та «R & L, s.r.o та інших проти Чеської Республіки», згадується вище, пп.117-126, де було встановлено порушення статті 1 Першого Протоколу в ситуації, Конституційний Суд Чеської</p>

<p>unconstitutional but the legislature then failed to pass new legislation regulating the matter within the time allotted by the Constitutional Court).</p>	<p>Республіки визнав схему ренти-контролю неконституційною, але законодавчий орган не прийняв нового законодавства, що регулює це питання протягом встановленого Конституційним Судом часу).</p>
<p>106. The Court notes the applicants' argument that the uncertainty created by the repeated extensions of the moratorium and the repeated failure of Parliament and the government to respect self-imposed deadlines for the creation of a sales market in agricultural land rendered the relevant legislation unforeseeable. However, it considers that this argument is rather relevant for determining whether the authorities struck a fair balance between the interests involved (see Hutten-Czapska, § 172, and Broniowski, § 151, both cited above).</p>	<p>106. Суд враховує аргумент заявників, згідно з яким невизначеність, спричинена неодноразовими продовженнями мораторію, а також нездатність парламенту та уряду дотриматися власноруч встановлених термінів запровадження ринку сільськогосподарських земель, зробила відповідне законодавство непередбачуваним. Проте Суд вважає, що цей аргумент більше стосується питання чи органи державної влади встановили справедливий баланс між зацікавленими сторонами (див. рішення, «Хаттен-Чапска», п.172, та «Броньовські», п.151, обидва цитуються вище).</p>
<p>107. Therefore, it considers that restrictions imposed on the exercise of the applicants' rights complied with the requirement of "lawfulness" inherent in Article 1 of Protocol No. 1.</p>	<p>107. Таким чином, Суд вважає, що обмеження накладені на права заявників відповідають умові «законності», яка закладена в статті 1 Першого Протоколу.</p>
<p>(iii) General interest</p>	<p>(iii) Загальний інтерес</p>
<p>108. The Court has considered the aims of the impugned legislative restrictions invoked by the Government, most notably the avoidance of excessive concentration of land in the hands of wealthy individuals or hostile powers, its withdrawal from cultivation, the desire to avoid landlessness and impoverishment of the rural population, all serving the needs of national and food security (see paragraph 76 above). It considers that the domestic authorities' judgment that the maintenance of the moratorium on land sales served those goals cannot be said to be "manifestly without reasonable foundation".</p>	<p>108. Суд дослідив мету спірних законодавчих обмежень, на які посилався Уряд, а саме, уникнення надмірної концентрації землі в руках заможних осіб або держави агресора, вилучення її із сільськогосподарського виробництва, бажання уникнути безземельності та зубожіння сільського населення, які спрямовані на забезпечення потреб національної та продовольчої безпеки (див. пункт 76 вище). Суд вважає, що позиція органів державної влади про те, що мораторій на продаж землі спрямований на досягнення вказаних цілей, не може вважатися такою, є «явно необґрунтованою».</p>
<p>109. This conclusion is not disturbed by the apparent mismatch between the pronounced goals of the moratorium, namely the need to prepare the market infrastructure, and the apparent lack of tangible progress in that direction. It is true that this mismatch could raise doubts as to whether the extensions of the moratorium beyond a certain point had been a reasonable means of achieving the proclaimed aims. However, the Court considers that that matter, like the question of uncertainty created by the repeated extension of the deadlines for lifting the moratorium (see paragraph 106 above), should be examined in the context of the proportionality of the impugned measures (see, mutatis mutandis, Bittó and Others v. Slovakia, no. 30255/09, § 109, 28 January 2014, where the Court considered the mismatch between the Government policy plans which envisaged the introduction of</p>	<p>109. Цей висновок не порушується явною невідповідністю між проголошеними цілями мораторію, а саме необхідністю підготовки ринкової інфраструктури, та явною відсутністю відчутного прогресу в цьому напрямку. Разом з тим, така невідповідність може викликати сумніви відносно того, чи продовження мораторію з певного моменту було розумним засобом досягнення проголошених цілей. Однак Суд вважає, що це питання, а саме питання невизначеності, яка була спричинена повторюваним продовженням строків скасування мораторію (див. пункт 106 вище), слід розглядати в контексті пропорційності оскаржуваних заходів (див.наприклад рішення, Mutatis Mutandis, «Бітто та інші проти Словаччини» (<i>Bittó and Others v. Slovakia</i>), заява № 30255/09, п.109, від 28 січня 2014 року, де Суд розглянув невідповідність між планами державної</p>

<p>market-level rents and the actual lack of progress in that direction as a factor in assessing the proportionality of the rent control measures which affected the applicants).</p>	<p>політики, які передбачали запровадження ринкової орендної плати та фактичну відсутність прогресу в цьому напрямку як фактор оцінки пропорційності заходів державного регулювання цін, які вплинули на заявників).</p>
<p>(iv) Proportionality</p>	<p>(iv) Пропорційність</p>
<p>110. The Court notes that it is not its role to decide in principle whether a State which has decided to transfer previously State-owned land into private hands should or should not then allow the new owners to sell it and under what conditions. Under the Court's well-established case-law, its task is not to review domestic law in abstracto, but to determine whether the manner in which it was applied to, or affected, the applicants gave rise to a violation of the Convention (see <i>Garib v. the Netherlands</i> [GC], no. 43494/09, § 136, 6 November 2017).</p>	<p>110. Суд не вважає, що це його завдання з'ясувати, чи повинна держава, яка прийняла рішення про приватизацію державних земель, вирішувати дозволяти чи забороняти подальший продаж таких земель новими власниками та на яких умовах. Відповідно до усталеної практики Суду його завдання полягає не в тому, щоб перевірити національне законодавство абстрактно, а щоб з'ясувати, чи спосіб в який воно було застосовано до заявників становить порушення Конвенції (див. наприклад, рішення у справі <i>Гаріб проти Нідерландів (Garib v. the Netherlands)</i>, заява № 43494/09, 136 від 6 листопада 2017 року.</p>
<p>111. In this context the Court must stress its fundamentally subsidiary role. The Contracting Parties, in accordance with the principle of subsidiarity, have the primary responsibility to secure the rights and freedoms defined in the Convention and the Protocols thereto, and in doing so they enjoy a margin of appreciation, subject to the supervisory jurisdiction of the Court. The national authorities have direct democratic legitimation and are, as the Court has held on many occasions, in principle better placed than an international court to evaluate local needs and conditions. In matters of general policy, on which opinions within a democratic society may reasonably differ widely, the role of the domestic policy-maker should be given special weight (<i>ibid.</i>, § 137).</p>	<p>111. У цьому контексті Суд має підкреслити свою принципово допоміжну роль. Договірні Сторони, відповідно до принципу субсидіарності, несуть основну відповідальність за захист прав і свобод, визначених Конвенцією та Протоколами до неї, і, з цією метою, вони наділені широким колом повноважень, застосування яких підлягає контролю з боку Суду. Органи державної влади є безпосередньо обраними демократичним шляхом і, як це неодноразово було визнано Судом, мають можливість краще, в порівнянні з міжнародними юрисдикційними органами, зрозуміти місцеві потреби та умови. У загальнополітичних питаннях, щодо яких в демократичному суспільстві думки можуть значно відрізнятися, роль органів державної влади повинно бути належним чином оцінена (там само, пункт 137).</p>
<p>112. It is therefore important for the Court's analysis of the situation affecting the applicants that the respondent State has consistently, throughout the period during which the moratorium has remained in place, declared the creation of a sales market in agricultural land and eventual discontinuation of the moratorium as its goal (see paragraphs 36 to 43 above). In view of the principle of subsidiarity, the Court can only assess the situation in the light of this goal defined by the respondent State itself and cannot substitute its own judgment as to whether it would be desirable to have a land sales market for that consistently reached and proclaimed by the domestic authorities themselves.</p>	<p>112. Тому для аналізу Судом ситуації, яка впливає на заявників, важливо, що держава-відповідач протягом усього періоду дії мораторію продовжувала декларувати створення ринку сільськогосподарських земель та, врешті решт, скасування мораторію як своєї цілі (див. пункти 36-43 вище). Зважаючи на принцип субсидіарності, Суд може оцінити ситуацію в контексті саме цієї мети, яку самостійно визначила держава-відповідач, і не може замінити власне судження щодо того, чи бажано мати ринок земель взамін на проголошені самими органами державної влади.</p>
<p>113. Evaluating the legislative restrictions affecting the applicants' property rights in the light of those considerations, the Court finds the following factors</p>	<p>113. Оцінюючи законодавчі обмеження, що впливають на майнові права заявників у світлі цих міркувань, Суд</p>

relevant.	вважає, що слід зазначити наступні фактори.
(α) Legislative uncertainty	(α) Законодавча невизначеність
114. Even though throughout the relevant period the legislature's proclaimed eventual goal has remained the eventual introduction of a land sales market and the lifting of the moratorium, the motives for its introduction and maintenance, its scope and the end point have evolved considerably over time.	114. Незважаючи на те, що упродовж усього періоду проголошеною кінцевою метою законодавчої влади залишалось створення ринку земель та скасування мораторію, обґрунтування його запровадження та збереження, його обсяги та строки скасування значно змінилися з часом.
115. A large part of the motivation behind the initial moratorium appears to have been the lack of a transparent system of title registration for shares of land and the need to complete their conversion into defined land parcels with a formal title (see paragraphs 15, 36 and 37 above), a process which was already advanced in 2003 and appears to have been largely completed by 2009 (see paragraphs 15 and 93 above). While this initial reason largely disappeared, the ban initially introduced primarily for shares of land (see paragraphs 16 and 19 above), was extended to plots with clear registered title, such as those owned by the applicants.	115. З самого початку мораторій, значною мірою, було обґрунтовано відсутністю прозорої системи реєстрації прав на земельні частки (паї) та потребою у виділенні їх в натурі з отриманням правостановлюючого документу (див. пункти 15, 36 і вище, 37), процес, який досягнув значного розвитку в 2003 році і, як видається, в основному був завершений до 2009 року (див. пункти 15 та 93 вище). Хоча ця початкова причина значною мірою зникла, заборона, яка спочатку була введена, в основному, для земельних часток (паїв) (див. пункти 16 і 19 вище), була поширена на зареєстровані земельні ділянки з оформленим правостановлюючим документом, такі, якими володіють заявники.
116. In apparent contradiction with the goal of eventually creating a land sales market, almost all changes in the moratorium following its initial adoption were in fact aimed at tightening rather than gradually loosening restrictions, even though it is understandable that some of those changes may have been needed to prevent operations aimed at circumventing the moratorium (see, for example, row 2 of the Table at paragraph 21 above). The domestic authorities also apparently hesitated in determining the desirable scope of the moratorium, as is shown for example by their first allowing, then banning and then allowing again swap transactions within the space of five years (see paragraph 19 and rows 1 and 3 of the Table at paragraph 21 above).	116. Очевидно, що всупереч кінцевій меті запровадження ринку земель, майже всі подальші зміни мораторію були, насправді, спрямовані на посилення, а не поступове ослаблення обмежень, хоча зрозуміло що частина із вказаних змін була покликана потребою не допустити угоди в обхід мораторію (див., наприклад, рядок 2 таблиці до пункту 21 вище). Також органи державної влади, безумовно, вагалися з приводу обсягу мораторію, що можна проілюструвати на прикладі спочатку дозволу, потім заборони з подальшим дозволом міни землі протягом п'яти років (див. пункт 19 та рядки 1 та 3 таблиці до пункту 21 вище).
117. The end date of the moratorium underwent even more significant changes. The provision of the Land Code which introduced the initial moratorium and its first two extensions provided specific deadlines for its expiry. Accordingly, at that time Parliament had to take action and legislate if it wished to keep the moratorium in place. The Laws of 28 December 2007 and 3 June 2008 (see row 4 of the Table) changed that, effectively removing the specific end date and reversing the situation, which required Parliament to act and legislate if it wished to discontinue the moratorium. It appears that no specific reason has been given for this key change.	117. Дата скасування мораторію зазнала навіть більш суттєвих змін. Положення Земельного кодексу, який запровадив мораторій та його перші два продовження, передбачали конкретні терміни його скасування. Відповідно, на той час парламент мав би вживати заходів та прийняти закони, якщо він хотів зберегти мораторій. Закони від 28 грудня 2007 року та 3 червня 2008 року (див. рядок 4 таблиці) змінили такий стан речей, фактично скасувавши конкретну дату завершення мораторію та, змінивши ситуацію, яка вже вимагала від парламенту діяти та прийняти закони, якщо він хоче припинити мораторій. Здається, що для цієї ключової зміни не було надано конкретного

	ПОЯСНЕННЯ.
<p>118. Moreover, it appears that, while the authorities considered the initial end date of the moratorium as the actual date by which the land market infrastructure had to be put in place and by which the moratorium was actually expected to expire, currently the moratorium is treated as, for all practical purposes, indefinite, despite the periodically set deadlines for the development of legislation which would regulate the land sales market and lift the moratorium which appear to be routinely pushed back (contrast the presidential address of 2002 at paragraph 36 above with that of 2017 at paragraph 42 above; see also, concerning failure to respect the self-imposed deadlines for development of the legislation, rows 10-12 of the Table and paragraph 43 above).</p>	<p>118. Крім того, здається, що органи державної влади вважали, що початкова дата скасування мораторію буде фактичною датою запровадження ринку землі та завершення мораторію, на даний момент, з практичної точки зору, мораторій є таким, що діє безстроково, незважаючи на те, що час від часу встановлюються строки для прийняття законів, які би регулювали ринок землі, а скасування мораторію методично зсувалося (порівняти звернення президента 2002 року, зазначеного у пункті 36 вище, зі зверненням 2017 року, зазначеним у пункті 42; стосовно невиконання особисто встановлених термінів розробки законодавства див. також рядки 10-12 таблиці та пункт 43 вище).</p>
<p>119. The Court has on many occasions stressed the need to look beyond appearances and the language used and to concentrate on the realities of the situation (see, for example, <i>Blokhin v. Russia</i> [GC], no. 47152/06, § 180, ECHR 2016). Applying this approach, the Court observes that the nature of the moratorium changed after the enactment of the above-mentioned laws of December 2007 and June 2008 and the moratorium became de facto indefinite and the conditions for its lifting indeterminate. No reason was given for this change. This change is also in apparent contradiction with the proclaimed aim of the gradual introduction of a land sales market.</p>	<p>119. Суд неодноразово наголошував на необхідності аналізувати ситуацію не поверхнево та формально, а виходячи із фактичних обставин справи (див. наприклад, рішення у справі «Блохін проти Росії» (<i>Blokhin v. Russia</i>), заява № 47152/06, п. 180, ЄСПЛ 2016. Застосовуючи цей підхід, Суд зауважує, що характер мораторію змінився після набрання чинності згаданими законами від грудня 2007 року та червня 2008 року, а мораторій став де-факто безстроковим та умови для його скасування були невизначеними. Пояснень такої змін не було надано. Ця зміна також суперечить оголошеній меті поступового запровадження ринку земель.</p>
<p>120. In <i>Bittó</i> (cited above, §§ 108-110) the Court, in finding the then Slovakian rent-control scheme incompatible with Article 1 of Protocol No. 1, found it relevant that the scheme had been kept in place despite repeatedly announced Government policy plans envisaging the introduction of market-level rents. Likewise, in <i>Skibiński v. Poland</i> (no. 52589/99, §§ 94-98, 14 November 2006), the Court found that repeated extensions of the rent-control scheme, initially justified in view of the transition from a State-controlled to a market economy, meant that a fair balance had not been struck between the competing general and individual interests. In <i>Sporrong and Lönnroth</i> (cited above, § 70), it was also relevant that the repeated extension of expropriation permits which restricted the full exercise of the applicants' ownership rights had left the applicants in "complete uncertainty as to the fate of their properties" which was a factor in the Court finding a violation of the applicants' property rights in that case.</p>	<p>120. У справі «Бітто та інші проти Словаччини» (цитоване вище, пп. 108-110) Суд, визнаючи існуючу тоді систему державного регулювання орендної плати в Словаччині такою, що не відповідає статті 1 Першого Протоколу, вважав важливим ту обставину, що державне регулювання залишалося дійсним, незважаючи на те, що уряд неодноразово декларував плани щодо впровадження ринкових правил для визначення орендної плати. Аналогічним чином, у справі «Скібінські проти Польщі» (<i>Skibiński v. Poland</i>) заява № 52589/99, пп. 94-98, від 14 листопада 2006 року, Суд встановив, що неодноразове продовження державного регулювання орендної плати, яке з самого початку обґрунтувалося переходом до ринкової економіки, означало, що не було встановлено справедливого балансу між суспільними та приватними інтересами. У «Sporrong та Lönnroth» (цитоване вище, п.70) важливим також було те, що постійне продовження дозволів на експропріацію, яке обмежувало реалізацію права власності заявників у повній мірі, поставило заявників у ситуацію «цілковитої невизначеності з приводу їх власності», що на думку Суду становило порушення права власності заявників у вказаній справі.</p>

<p>121. Similarly, in the present case, the lack of consistency on the part of the authorities in modifying the scope and the very nature of the moratorium and the uncertainty it has created are important factors in the Court's assessment of the proportionality of the impugned situation (see Broniowski, cited above, § 151).</p>	<p>121. Таким чином, у даній справі відсутність послідовності у діях органів влади стосовно зміни меж та самої природи мораторію та невизначеності, яку він створив, є важливими чинниками в контексті оцінки Судом пропорційності в контексті оскаржуваної ситуації (див. «Броньовські», цитоване вище, п.151).</p>
<p>(β) Reasons advanced for the introduction and maintenance of the moratorium</p>	<p>(β) Обґрунтування запровадження та збереження мораторію</p>
<p>122. The Court notes that the Government did not advance any specific reasons as to exactly why the domestic authorities considered the temporary blanket ban on land sales as the only appropriate measure of achieving their desired social and economic goals, whether it seriously considered other means of achieving them short of a total ban or assessed the proportionality of a total ban to the aims sought (compare, in the context of Article 3 of Protocol No. 1, <i>Hirst v. the United Kingdom</i> (no. 2) [GC], no. 74025/01, § 79, ECHR 2005 IX). Even though the Government did not advance this argument explicitly, the Court is prepared to accept that the reason for the choice of the temporary blanket ban may have been implicit in the initial moratorium, namely that time was needed to develop a land market infrastructure, which would supposedly include the consideration of less restrictive alternatives to a total ban. However, once the nature of that initial moratorium changed and the specific end date for its expiry was removed (see paragraph 119 above), no specific reasons were given for the continuing failure to legislate and consider such less restrictive alternatives.</p>	<p>122. Суд зазначає, що Уряд не висунув жодних конкретних обґрунтувань, чому органи державної влади вважали тимчасову заборону на продаж земельних ділянок єдиною належною мірою для досягнення своїх бажаних соціальних та економічних цілей, незалежно від того, чи вони серйозно розглядали інші засоби досягнення вказаних цілей, не такі суворі як повна заборона або зважали на пропорційність між повною забороною та метою, яку прагнули досягнути (порівняти в контексті статті 3 Першого Протоколу, «Херст проти Сполученого Королівства» (<i>Hirst v. the United Kingdom</i>), заява № 74025/01, п. 79, ЄСПЛ-2005-IX). Незважаючи на те, що уряд не висунув цього аргументу чітко, Суд готовий погодитись з тим, що причина вибору тимчасової заборони, можливо, була відображена в початковому мораторію, а саме, потреба в часі для розвитку інфраструктури ринку землі, яка нібито включатиме менш суворі альтернативи повній забороці. Проте, з того моменту, коли характер початкового мораторію змінився та конкретну кінцеву дату його скасування було перенесено (див. пункт 119 вище), не було надано жодних конкретних пояснень, чому не були вжиті необхідні законодавчі заходи, а також розглянуті альтернативні заходи менш обтяжувального характеру.</p>
<p>123. Likewise, while the Constitutional Court examined the admissibility of the constitutional review application concerning the 2016 “extension” of the moratorium (see paragraph 26 above), it found the arguments presented in support of that application for abstract review insufficiently developed to permit the opening of the constitutional review proceedings and its substantive examination. In such circumstances it appears that the Constitutional Court was prevented from engaging in any detail with the substance of the matter, in particular the reasons for the introduction and maintenance of the moratorium and the question of balancing of the relevant interests (contrast <i>Jahn and Others v. Germany</i> [GC], nos. 46720/99 and 2 others, § 116, ECHR 2005 VI, and in the context of Article 10, <i>Animal Defenders International v. the United Kingdom</i> [GC], no. 48876/08, §§ 13-33 and 113-16, ECHR 2013 (extracts)).</p>	<p>123. Подібним чином, в ході розгляду питання Конституційним Судом про допустимість конституційного подання щодо відповідності «продовження» мораторію на 2016 рік Конституції (див. пункт 26 вище), він встановив, що подання не було достатньо обґрунтованим для цілей відкриття конституційного провадження та розгляду по суті. За таких обставин, здається, що Конституційному Суду не вдалося детально розглянути суть справи, зокрема причини введення та збереження мораторію, а також питання збалансування відповідних інтересів (порівняти з «Ян та інші проти Німеччини» (<i>Jahn and Others v. Germany</i>), заява № 46720/99 та 2 інших, п. 116, ЄСПЛ 2005-VI, та у контексті статті 10 «Міжнародна організація захисту тварин» проти Сполученого Королівства» (<i>Animal Defenders International v. the United Kingdom</i>), заява № 48876/08, пп. 13-33 та 113-16, ЄСПЛ 2013 (витяги).</p>

<p>124. In the proceedings before the Court the Government argued that the moratorium was needed to avoid the following key risks: (i) impoverishment of the rural population, (ii) excessive concentration of land in the hands of wealthy individuals or hostile powers, and (iii) its withdrawal from cultivation.</p>	<p>124. У процесі розгляду справи Уряд стверджував, що мораторій необхідний для уникнення таких основних ризиків: (i) зубожіння сільського населення; (ii) надмірна концентрація землі в руках заможних осіб та держав-агресорів; (iii) вилучення земель із сільськогосподарського обігу.</p>
<p>125. The concern that the lifting of the moratorium may lead to the impoverishment of the rural population and farmers does not address the situation of owners such as the applicants who reside in urban areas and do not work in farming. The applicants consider that for them farming is not a viable option in view of their age and the distances involved (see paragraphs 6, 7 and 81 above), an assessment which the Court finds reasonable. As to the risk of impoverishing the rural population generally, the Court notes that the makers of the laws which extend the moratorium appear to acknowledge that the absolute prohibition on sales was not needed as such to achieve that goal but rather served to provide time to develop the necessary legislation introducing appropriate safeguards to ensure a well-regulated land sales market (see, for example, rows 3 and 10-13 of the Table at paragraph 21 above).</p>	<p>125. Занепокоєння тим, що скасування мораторію може призвести до зубожіння сільського населення та фермерів, не враховує ситуацію власників, таких як заявники, які проживають у містах та не працюють у сільському господарстві. Заявники вважають, що для них сільське господарство не є реальним варіантом з огляду на їх вік та відстані (див. пункти 6, 7 та 81 вище), що Суд вважає обґрунтованим. Що стосується ризику зубожіння сільського населення в цілому, Суд зазначає, що автори законів, які продовжують мораторій, схоже визнавали, що абсолютна заборона продажу землі не була потрібна для досягнення вказаної мети, а радше надавала час необхідний для прийняття необхідного законодавства, що містило б відповідні гарантії для функціонування добре впорядкованого ринку земель (див., наприклад, рядки 3 та 10-13 таблиці в пункті 21 вище).</p>
<p>126. As to the aims of preventing excessive concentration of land and its withdrawal from cultivation, the Court observes that Ukrainian law already contains certain provisions which appear to be aimed at achieving the same result. These include: (i) the taxation regime which would appear to benefit cultivated land and penalise its withdrawal from cultivation (see paragraph 27 above), (ii) the restrictions on the categories of those who can own land, and (iii) the caps on the maximum amount of land owned (see paragraphs 29 to 32 above). A number of further restrictions were also contemplated in the draft Land Market Act, which was approved by Parliament at the first reading in 2011 but did not advance further (see row 7 of the Table and paragraph 40 above). It is notable in this connection that the enactment of the Land Market Act, along with the State Land Cadastre Act, was, until 20 November 2012, defined as the key prerequisite for lifting the moratorium (see row 8 of the Table).</p>	<p>126. Що стосується цілей запобігання надмірної концентрації землі та вилучення із сільськогосподарського обігу, Суд зазначає, що українське законодавство вже містить певні положення, які спрямовані на досягнення такого ж результату. До них відносяться: (i) режим оподаткування, який стимулюватиме сільськогосподарське виробництво та вимагатиме компенсації за вилучення земель із сільськогосподарського обігу (див. пункт 27 вище); (ii) обмеження категорій осіб, що можуть володіти землею; і (iii) обмеження максимальної площі землі, яка може перебувати у власності (див. пункти 29-32 вище). У проекті Закону про ринок землі також передбачалося ряд інших обмежень, які було схвалено парламентом у першому читанні у 2011 році, але без подальшого руху (див. рядок 7 таблиці та параграф 40 вище). У цьому зв'язку помітним є те, що прийняття Закону про ринок землі, а також Закону про державний земельний кадастр, до 20 листопада 2012 року було визначено як ключові передумови скасування мораторію (див. рядок 8 таблиці).</p>
<p>127. It is also relevant in this connection that no other Council of Europe member State, including those who have undergone transition from State-controlled to market economies and have implemented land reform programmes, have in place blanket restrictions on the sale of agricultural land (see paragraphs 45 and 46 above) which would be analogous to the situation existing in Ukraine. Comparative law research</p>	<p>127. У зв'язку з цим, також важливо, що жодна держава-член Ради Європи включаючи тих, хто пройшов перехідний період від державного регулювання до ринкової економіки та провели земельну реформу, не має загальних обмежень на продаж сільськогосподарських земель (див. пункти 45 і 46 вище), які були б аналогічними ситуації, яка існує в Україні. Порівняльний правовий аналіз засвідчує,</p>

<p>demonstrates that in many of those States the authorities apparently pursue largely the same goals of ensuring the effective use of land for agricultural production and the avoidance of excessive concentration of land holdings, particularly in the hands of economic players not engaged in local rural life and farming. However, that research demonstrates that the authorities in those countries have at their disposal a wide range of other legislative tools which appear to adequately address those goals without the need to have recourse to a total ban on sales (see paragraphs 47 to 54 above).</p>	<p>що в багатьох з цих держав органи влади переслідують вочевидь ті ж самі цілі, а саме забезпечення ефективного використання земель для сільськогосподарського виробництва та уникнення надмірної концентрації земель, особливо в руках суб'єктів господарювання не залучених у сільськогосподарське виробництво або фермерство на місцевому рівні. Проте, дослідження показує, що влада цих країн має у своєму розпорядженні широке коло інших законодавчих інструментів, які, як видається, адекватно вирішують ці цілі, без необхідності впровадження загальної заборони продажу (див. пункти 47-54 вище).</p>
<p>128. Certainly, it is an established case-law principle that where the legislature has made a choice by enacting laws which it considers to be in the general interest, the possible existence of alternative solutions does not in itself undermine the validity of the justification behind the contested legislation because specific circumstances may warrant it. It is not for the Court to say whether the legislation represented the best solution, provided that the authorities remain within the bounds of their margin of appreciation (see, for example, <i>Bečvář and Bečvářová v. the Czech Republic</i>, no. 58358/00, § 66, 14 December 2004). It remains the case, however, that reasons need to be shown for the choice of a more restrictive solution and the existence of alternative solutions does constitute a factor relevant for determining whether the means chosen could be regarded as reasonable and suited to achieving the legitimate aim being pursued, having regard to the need to strike a "fair balance" (see <i>James and Others v. the United Kingdom</i>, 21 February 1986, § 51, Series A no. 98).</p>	<p>128. Згідно з принципами, напрацьованими судовою практикою, у випадках, коли органами законодавчої влади було прийнято рішення про прийняття законів в загальних інтересах, існування альтернативних методів регулювання саме по собі не ставить під сумнів обґрунтованість спірного законодавства, оскільки воно може гуртуватися на особливих обставинах. Суд не має з'ясувати чи відповідне законодавство було найоптимальнішим рішенням, за умови якщо органи влади діяли в межах своїх повноважень (див. наприклад, рішення у справі «Бечваріг та Бечварьова проти Чехії» (<i>Bečvář and Bečvářová v. the Czech Republic</i>), заява N 58358/00, п. 66 від 14 грудня 2004 року). Разом з тим, у випадку запровадження більш суворих обмежень, повинні бути наведені причини для цього і наявність альтернативних способів досягнення цілей є фактором, який слід враховувати при з'ясуванні питання чи обрані заходи були розумними та належними з точки зору досягнення поставлених цілей, враховуючи також потребу у дотриманні «справедливого балансу» (див. наприклад, рішення у справі «Джеймс та інші проти Сполученого Королівства» (<i>James and Others v. the United Kingdom</i>), заява № 98, п. 51, серія А, від 21 лютого 1986 року).</p>
<p>129. In that context, the Court would reiterate once again that in the present case it is the Ukrainian authorities themselves who have consistently, for nearly two decades, defined their goal as the eventual introduction of a well-regulated land sales market, the moratorium being only an intermediate step to that end. The very nature of the moratorium and the proclaimed goal for its introduction and extension was essentially to have time to consider possible alternatives to the absolute ban on sales. That such alternatives were available and would be suitable to achieve the same goals has been repeatedly recognised at the highest levels of the respondent State (see, for example, paragraphs 36 to 42 above).</p>	<p>129. У цьому контексті Суд ще раз підтверджує, що в цій справі саме українська влада протягом майже двох десятиліть постійно декларувала свою мету запровадження добре впорядкованого ринку земель, на шляху до чого мораторій був лише проміжним етапом. Характер мораторію і задекларована мета його запровадження та продовження полягала, по суті, в тому, щоб встигнути розглянути можливі альтернативи повній забороні продажу землі. Те, що такі альтернативи були доступними і були достатніми для досягнення тих самих цілей, неодноразово визнавалися на найвищому рівні держави-відповідача (див. наприклад, пункти 36-42 вище).</p>
<p>130. Given that the authorities proclaimed the creation of such a market as their goal, the availability of</p>	<p>130. Враховуючи те, що органи державної влади декларували запровадження ринку земель як свою</p>

<p>alternative solutions and the lack of consistent reasons given for not adopting those solutions and keeping in place the most restrictive one, must have a substantial weight in the assessment of the latter's proportionality.</p>	<p>мету, доступність альтернативних методів її досягнення та відсутність розумних і послідовних пояснень у невжитті альтернативних та застосування найбільш обтяжливого способу досягнення цілей має значну вагу в контексті з'ясування питання пропорційності останніх.</p>
<p>(γ) The burden imposed on the applicants</p>	<p>(γ) Обтяження заявників</p>
<p>131. In assessing the burden the impugned situation imposes on the applicants, the Government pointed out that the applicants had obtained their land of their free will at a time when it had already been subject to the legislative restrictions in question.</p>	<p>131. Стосовно оцінки питання про обтяження заявників у зв'язку із спірною ситуацією, Уряд зазначив, що заявники отримали свою землю за своєю вільною волею в той момент, коли земля вже була предметом законодавчих обмежень.</p>
<p>132. Indeed, when the second applicant came into possession of the land he had to be aware that it was already subject to restrictive regulations on its sale (compare, <i>mutatis mutandis</i>, <i>Fredin v. Sweden</i> (no. 1), 18 February 1991, § 54, Series A no. 192) and it could not be ruled out that the prohibition could be extended (compare <i>Depalle</i>, cited above, § 86). However, the second applicant inherited his land in November 2004, shortly after the first extension of the moratorium (see paragraph 7 and row 1 of the Table at paragraph 21 above). As the Court has noted above (see paragraphs 118 and 119), at that time the officially proclaimed expectation had been that the moratorium would actually expire on a defined date, and the nature of the moratorium changed and the prospects of it being lifted became much more uncertain at a later date, after the enactment of the laws of December 2007 and June 2008 (see row 4 of the Table).</p>	<p>132. В зв'язку з цим, коли другий заявник набув права власності земельну ділянку він мав знати, що на неї вже поширювалися обмеження щодо відчуження (порівняйте, <i>mutatis mutandis</i>, «Фредін проти Швеції» (<i>Fredin v. Sweden</i>), заява № 192, п. 54, серія А, від 18 лютого 1991 року), а також не виключалося, що заборона могла бути продовжена (порівняйте згадане вище рішення у справі «Депал», п. 86). Проте другий заявник успадкував землю у листопаді 2004 року, незабаром після першого продовження мораторію (див. пункт 7 та рядок 1 таблиці до пункту 21 вище). Як зазначав вище Суд (див. пункти 118 і 119), на той час офіційно було проголошено, що скасування мораторію відбудеться у встановлені строки, а характер мораторію, а також перспективи його скасування стали значно більш невизначеними пізніше, а саме після прийняття законів від грудня 2007 року та червня 2008 року (див. рядок 4 таблиці).</p>
<p>133. The first applicant's situation is somewhat different. When her share of land was converted into a plot, on 10 January 2006, the moratorium did not apply to land of her category, zoned for use as an individual smallholding. It was extended to that type of land somewhat later, by the Law of 19 December 2006 (see row 3 of the Table). Therefore, it cannot be said that the first applicant acquired her land when it was already subject to the moratorium.</p>	<p>133. Ситуація першого заявника дещо інша. На момент виділення в натурі її земельної частки (паю), 10 січня 2006 року, мораторій не поширювався на земельні ділянки її цільового призначення, а саме призначені для ведення особистого селянського господарства. Мораторій був поширений на вказані землі пізніше відповідно до Закону від 19 грудня 2006 року (див. рядок 3 таблиці). Тому не можна стверджувати те, що перший заявник набув свою землю, коли на неї вже поширювався мораторій.</p>
<p>134. Whatever the details of their situation, however, when the applicants obtained rights to their land, the law applicable to it was clearly in flux. Moreover, the Court does not lose sight of the fact that both applicants obtained the land as a result of a far-reaching land reform which had not been completed by the time they came into possession of it (compare <i>Jahn</i>, cited above, § 116).</p>	<p>134. Проте, незважаючи на особливості фактичних обставин, на момент набуття земельних ділянок у власність заявниками, відповідне законодавство було в процесі перегляду. Більше того, Суд не забуває про те, що обидва заявники отримали землю внаслідок масштабної земельної реформи, яка не була завершена до моменту її набуття (порівняйте «Ян», див. вище, п. 116).</p>
<p>135. On the other hand, the applicants inherited the land from their parents rather than acquired it in a</p>	<p>135. З іншого боку, заявники успадкували землю від своїх батьків, а не придбали її в наслідок цивільно-</p>

<p>commercial transaction (contrast, for example, Pine Valley Developments Ltd and Others v. Ireland, 29 November 1991, § 59, Series A no. 222). Moreover, given the Land Code's pronounced policy of eventually opening up agricultural land to the market, which was particularly clear in the initial stages of the moratorium, they could not expect that the absolute prohibition would continue indefinitely.</p>	<p>правової угоди (на відміну, наприклад, «Pine Valley Developments Ltd та інші проти Ірландії» (<i>Pine Valley Developments Ltd and Others v. Ireland</i>), заява № 222 п. 59, Серія А, від 29 листопада 1991 року). Крім того, з огляду на направленість положень Земельного кодексу на відкриття ринку сільськогосподарських земель, що було особливо зрозуміло на початкових етапах мораторію, вони не могли сподіватися, що абсолютна заборона триватиме безстроково.</p>
<p>136. Therefore, it cannot be said that the applicants had to know from the start that they were coming into possession of encumbered property which would remain so encumbered save for the eventuality of some uncertain future development (contrast, for example, Depalle, cited above; <i>Lacz v. Poland</i> (dec.), no. 22665/02, 23 June 2009; and <i>Håkansson and Sturesson v. Sweden</i>, 21 February 1990, § 53, Series A no. 171-A).</p>	<p>136. Отже, не можна стверджувати, що заявники з самого початку усвідомлювали, що вони набувають у власність обтяжене майно, яке залишиться таким, якщо тільки, врешті решт, не відбудуться якісь події у невизначеному майбутньому (на відміну, наприклад, згаданого вище рішення «Депал», «<i>Lacz проти Польщі</i>» (<i>Lacz v. Poland</i>), заява № 22665/02 від 23 червня 2009 року, «<i>I Håkansson та Sturesson проти Швеції</i>» (<i>Håkansson and Sturesson v. Sweden</i>), заява № 171-A, п. 53, серія А, від 21 лютого 1990 року).</p>
<p>137. As to the financial aspect of the burden imposed on the applicants, the Court recognises that it is not as severe as that imposed, for example, on owners by some rent-control schemes which it has had occasion to examine in its previous judgments (see, for example, <i>Hutten-Czapska</i>, § 198, and <i>R & L, s.r.o. and Others v. the Czech Republic</i>, § 104, both cited above, where rents were demonstrably below maintenance costs; see also <i>Ghigo</i>, cited above, § 66, and <i>Edwards v. Malta</i>, no.17647/04, § 75, 24 October 2006, where this was not necessarily the case but the statutory rent for houses, amounting to less than five or six euros per month, was extremely low and demonstrably below market rates).</p>	<p>137. Що стосується фінансового аспекту тягаря, який покладалася на заявників, Суд визнає, що він не настільки суворий, як, наприклад, у випадках державного регулювання орендної плати, які він мав можливість розглянути в попередніх рішеннях (див. наприклад, «<i>Гуттен-Чапською</i>», п. 198, «<i>R & L, sro та інші проти Чеської Республіки</i>», п. 104, обидва згадані вище, де орендна плата була суттєво нижчою за експлуатаційні витрати; див. також згадане вище «<i>Ghigo</i>» п. 66, та «<i>Едвардс проти Мальти</i>», заява № 17647/04, п. 75, від 24 жовтня 2006 року, в якій орендна плата, можливо, не була нижчою за експлуатаційні витрати, але регульована державою орендна плата за житло в розмірі, що був менший ніж п'ять чи шість євро на місяць, була надзвичайно низькою та помітно нижче ринкової).</p>
<p>138. As the Government pointed out, and contrary to those rent-control cases, the applicants in the present case remain free to rent their land out at market rates. The respondent State does not cap those rates but rather takes measures to prop them up to the owners' benefit by setting minimum rents. While these minimum rents are, legally speaking, indicative rather than binding, as a matter of practice they appear to be followed in the majority of cases (see paragraph 33 above).</p>	<p>138. Як зазначав Уряд, і всупереч справам щодо державного регулювання орендної плати, заявники у цій справі залишаються вільними для оренди своїх земель за ринковими ставками. Держава-респондент не обмежує ці ставки, а вживає заходів, спрямованих на підтримку власників, встановлюючи мінімальну орендну плату. Хоча ці мінімальні розміри орендної плати, на юридичному рахунку, є індикативними, а не обов'язковими, на практиці вони, як видається, застосовуються в більшості випадків (див. пункт 33 вище).</p>
<p>139. These positive aspects, however, are offset, to some extent, by certain other aspects of domestic law. Notably, tax law would appear to penalise owners who do not lease their land to agricultural producers and benefit those who do (see paragraph 27 above), even though the applicants would in any case appear to be</p>	<p>139. Однак ці позитивні аспекти певною мірою компенсуються деякими іншими аспектами внутрішнього законодавства. Примітно, що податкове законодавство, як видається, встановлює відповідальність для власників, які не здають в оренду свою землю сільськогосподарським виробникам та</p>

<p>entitled to a tax exemption due to their advanced age. Moreover, rules fixing the minimum duration of land leases at seven years also apparently aim to create stability for tenants but, by the same token, likely further restrict the owners' ability to seek higher rents in the process of lease renegotiation (see paragraph 34 above). It is also reasonable to assume that, as has been suggested (see paragraphs 82 and 95 above), the moratorium exercises a certain downward pressure on rents even though it is difficult to determine its precise extent, given there has never, in recent decades, been a functional land sales market in Ukraine (compare <i>Chiragov and Others v. Armenia</i> (just satisfaction) [GC], no. 13216/05, § 68, 12 December 2017).</p>	<p>заохочує тих, хто це робить (див. пункт 27 вище), навіть якщо заявники, у будь-якому випадку, мали б право на звільнення від сплати податків через їх поважний вік. Крім того, правила, що встановлюють мінімальну тривалість оренди землі в сім років, також, очевидно, спрямовані на створення стабільності для орендарів, але, таким же чином, ймовірно, ще більше обмежуватимуть здатність власників шукати більш високі орендні ставки в процесі перегляду орендної плати (див. пункт 34 вище). Також доцільно припустити, що, як було запропоновано (див. пункти 82 і 95 вище), мораторій зумовлює певний тиск в сторону зменшення орендної плати, навіть якщо важко визначити його точність, оскільки в останні десятиліття ніколи не було функціонуючого ринку нерухомості в Україні.</p>
<p>140. It should also be noted that in the above-mentioned cases rent-control measures were motivated by concern for the social rights of third parties, often vulnerable categories of the population, whom the rent-control schemes aimed to protect. This consideration is not necessarily present here, as the applicants' land is rented by commercial enterprises (see paragraphs 6 and 7 above and compare <i>Urbárska Obec Trenčianske Biskupice v. Slovakia</i>, no. 74258/01, § 131, 27 November 2007, where the Court, in finding that the compulsory letting of the land owned by the members of the applicant association and the subsequent transfer of that land to the tenants breached Article 1 of Protocol No. 1, noted that the supposed beneficiaries of those measures did not belong to a socially weak or particularly vulnerable part of the population, with <i>Hutten-Czapska</i>, § 225, where even measures in favour of tenants recognised as vulnerable were found to be disproportionate). Quite to the contrary, in the present case it is the applicants themselves, as well as other owners, who may be considered vulnerable, if nothing else, at least by reason of their advanced age (see paragraphs 35 (i), 81 and 95 above, and, <i>mutatis mutandis</i>, <i>Komnatskyu v. Ukraine</i>, no. 40753/07, § 18, 15 October 2009, and <i>Stoyan Mitev v. Bulgaria</i>, no. 60922/00, § 73, 7 January 2010, where the Court recognised, albeit in different factual contexts, advanced age as one of the factors of the applicants' vulnerability).</p>	<p>140. Слід також зазначити, що у вищезазначених випадках заходи регулювання орендної плати були мотивовані інтересами третіх сторін, часто вразливих категорій населення, на захист яких спрямовані програми регулювання орендної плати. Це міркування не обов'язково є актуальним для цієї справи, оскільки земля заявників орендується комерційними підприємствами (див. пункти 6 та 7 вище, і порівняти «<i>Urbárska Obec Trenčianske Biskupice проти Словаччина</i>» (<i>Urbárska Obec Trenčianske Biskupice v. Slovakia</i>), заява No. 74258/01, п. 131, від 27 листопада 2007 року), де Суд у визначенні, що обов'язкова здача в оренду землі, якою володіють члени об'єднання/асоціації-заявника і подальша передача цієї землі орендарям порушує статтю 1 Першого Протоколу, відзначив, що передбачувані бенефіціари цих заходів не відносяться до соціально слабких або особливо вразливих частини населення, з <i>Гуттен-Чапською</i>, п. 225, де навіть заходи на користь орендарів, які розглядались як вразливі, були визнані непропорційними). Зовсім навпаки, в даному випадку заявники самі по собі, як і інші власники, можуть вважатися вразливими, якщо ніщо інше, принаймні, через їх похилий вік (див. пункти 35, 81 та 95 вище та <i>mutatis mutandis</i>, «<i>Комнацький проти України</i>» (<i>Komnatskyu v. Ukraine</i>), заява № 40753/07, п.18, від 15 жовтня 2009 року, та «<i>Стоян Мітев проти Болгарії</i>» (<i>Stoyan Mitev v. Bulgaria</i>), заява № 60922/00, п. 73, від 7 січня 2010 року, де Суд визнав, хоча і в різних фактичних обставинах, похилий вік як один із факторів уразливості заявників).</p>
<p>141. The applicants and the third-party intervener suggested, citing certain statistics concerning market concentration, that the maintenance of the moratorium, far from being protective of the interests of vulnerable landowners, could actually favour tenants, many of whom were businesses of considerable size and influence, over such small landowners (see paragraphs</p>	<p>141. Заявники та третя сторона, яка не заявляє самостійні вимоги, припустила, посилаючись на деякі статистичні дані стосовно концентрації ринку, що збереження мораторію, який далеко не захищає інтереси вразливих землевласників, може насправді принести користь орендарям, багато з яких є великими підприємствами та мають вплив на дрібних</p>

<p>70, 93 and 95 above). The Court considers that this is not a case where it can rely on such merely statistical evidence (contrast <i>D.H. and Others v. the Czech Republic</i> [GC], no. 57325/00, §§ 187-89, ECHR 2007-IV, concerning the use of statistical evidence in cases concerning discrimination) and the applicants did not submit any evidence showing any abuse of market power by tenants in their particular cases. However, the Government did not specifically challenge their allegation and, most importantly, did not provide any specific evidence to show that, to the contrary, the moratorium served to protect vulnerable categories of the population, rather than disadvantage them.</p>	<p>землевласників (див. пункти 70, 93 та 95 вище). Суд вважає, що це не той випадок, коли він може покладатися на прості статистичні дані (навідміну від «ДН та інші проти Чеської Республіки» (<i>D.H. and Others v. the Czech Republic</i>), заява №. 57325/00, пп. 187-89, ЄСПЛ 2007 IV, щодо використання статистичних у випадках, що стосуються дискримінації) і заявники не надали жодних доказів зловживання позицією на ринку з боку орендарів в конкретних випадках. Проте, уряд не заперечував конкретно проти їх твердження та, найголовніше, не надавав будь-яких конкретних доказів того, що мораторій, навпаки, використовувався для захисту вразливих категорій населення, а не шкодив їм.</p>
<p>142. The Court is also conscious of the fact that the applicants acquired their land free of charge from their parents who, in turn, had obtained it in the process of privatisation of previously publicly owned land. While the parties did not comment on the grounds on which the applicants' parents obtained their shares of land, the Court notes that such shares were primarily allocated to former members of collective farms, normally based on their work for those enterprises (see paragraph 12 above). The applicants inherited the land in the process of ordinary inheritance. Therefore, it cannot be said that the land in question was a gratuitous windfall for them.</p>	<p>142. Суд також усвідомлює той факт, що заявники безоплатно придбали свою землю від батьків, які, у свою чергу, отримали її в процесі приватизації землі, яка раніше була державною власністю. Хоча сторони не коментували підстави, за якими батьки заявників отримали свої земельні частки (паї), Суд зазначає, що такі частки (паї), в першу чергу, були виділені колишнім членам колгоспів, зазвичай у зв'язку з їх роботою на цих підприємствах (див. пункт 12 вище). Заявники успадкували землю у процесі звичайного спадкування. Тому не можна сказати, що земля, про яку йде мова, стала безоплатною несподіванкою для них.</p>
<p>143. Moreover, according to the Court's case-law, the fact that a property has been acquired without payment does not rule out a finding of a violation of Article 1 of Protocol No. 1 (see, for example, <i>Edwards</i>, cited above, §§ 5 and 75-79, and <i>Vistiņš and Perepjolkins v. Latvia</i> [GC], no. 71243/01, § 121, 25 October 2012). The Court considers, however, that this fact may be pertinent in its assessment under Article 41 of the Convention (see paragraph 155 below).</p>	<p>143. Більше того, згідно з судовою практикою Суду, той факт, що майно було придбано без сплати, не вважається порушенням статті 1 Першого Протоколу (див. наприклад, рішення у справі «Едвардс», цитоване вище, пп. 5 та 75-79, а також «Вістінш та Перепелкінс проти Латвії» (<i>Vistiņš and Perepjolkins v. Latvia</i>), заява № 71243/01, п. 121, від 25 жовтня 2012 року). Однак Суд вважає, що цей факт може бути важливим у своїй оцінці відповідно до статті 41 Конвенції (див. пункт 155 нижче).</p>
<p>144. In assessing the severity of the burden imposed on the applicants the Court also finds relevant:</p> <p>(i) the length of time the restrictions remained in place, which so far has reached seventeen years overall, with the restrictions affecting the first and second applicants personally for more than twelve and ten years respectively (see, for example, <i>Sporrong and Lönnroth</i>, cited above, § 72, and <i>JGK Statyba Ltd and Guseļnikovas v. Lithuania</i>, no. 3330/12, § 143, 5 November 2013, where restrictions on the full enjoyment of property rights lasted for twelve and more than ten years respectively),</p> <p>ii) the broad scope of restrictions, in that they prevent the applicants from both alienating their land in nearly every possible fashion and using it for any other purpose</p>	<p>144. Суд також вважає важливим оцінку ступеню тягара, накладеного на заявників:</p> <p>(i) період часу, коли обмеження залишалися в силі, які досягнули тривалості впродовж сімнадцяти років загалом, з обмеженнями, що діють на першого та другого заявників особисто понад дванадцять та десять років відповідно (див. наприклад, рішення у справі «Sporrong та Lönnroth», згадане вище, п. 72, та «JGK Statyba Ltd та Guseļnikovas проти Литви», заява № 3330/12, п. 143, від 5 листопада 2013 року, коли обмеження щодо повного здійснення прав власності тривали дванадцять та більше десяти років відповідно)</p> <p>ii) широке коло обмежень, в тому, що вони не дозволяють заявникам як відчужувати свою землю практично будь-яким чином, так і використовувати її з</p>

<p>than agriculture, and</p> <p>(iii) the blanket and inflexible nature of the restrictions, which are not subject to any individual review or exception (compare Immobiliare Saffi, cited above, § 54, where the Court found a violation of Article 1 of Protocol No. 1 in part because no court had jurisdiction to rule on the impact which the delay in enforcing eviction orders might have in a particular owner's case, with Spadea and Scalabrino v. Italy, no. 12868/87, §§ 37-40, 28 September 1995, and Lohuis, cited above, § 59, where such provision for individual hardship cases was made, and P. Plaisier B.V. and Others v. the Netherlands (dec.), nos. 46184/16, 47789/16 and 19958/17, § 91, 14 November 2017, where an individualised assessment of the severity of the burden imposed on the applicant by domestic courts was not excluded).</p>	<p>будь-якою іншою метою, ніж сільське господарство, і</p> <p>(iii) загальний та негнучкий характер обмежень, які не підлягають жодному індивідуальному перегляду або виняткам (порівняйте згадане вище рішення у справі «Імобіліаре Саффі», п. 54, де Суд визнав порушення статті 1 Першого Протоколу частково через те, що суд не мав юрисдикції для визначення питання про вплив затримки виконання наказу про виселення у випадку конкретного власника (див. наприклад, рішення у справі «Spadea та Scalabrino проти Італії» (Spadea and Scalabrino v. Italy), заява № 12868/87, пп. 37-40, від 28 вересня 1995 року, і «Lohuis», згадане вище, п. 59, де були викладені подібні застереження стосовно справ, в яких розглядалися питання складних життєвих ситуацій заявників, та «P. Plaisier BV та інші проти Нідерландів» (P. Plaisier B.V. and Others v. the Netherlands), заява № 46184/16, 47789/16 та 19958/17, п. 91, від 14 листопада 2017 р., де враховувалася оцінка тіжкості обмежень, накладених на заявника національними судами, з урахуванням конкретних обставин справи).</p>
<p>145. The latter feature of the legal regime to which the applicants are subject means that the proportionality of the measure restricting their rights has not been substantively examined either at the legislative (see paragraph 122 above) or the individual level.</p>	<p>145. Остання ознака правового режиму, який поширюється на заявників, означає, що пропорційність заходу, що обмежує їхні права, не була ґрунтовно досліджена ні на законодавчому рівні (див. Пункт 122 вище), ні на індивідуальному рівні.</p>
<p>146. Lastly, the above-mentioned uncertainty created by the repeated extensions of the moratorium has in itself contributed to the burden imposed on the applicants. Realisation of one of the key elements of their ownership, the right to dispose of one's property (see paragraph 28 above), became subject to the passage of legislation of indefinite content, passage which has been postponed in a fashion which appears unpredictable and insufficiently explained (see paragraphs 118, 119 and 122 above). Their ownership rights were rendered, in practical terms, precarious and defeasible. This should be seen in the light of the long-standing principle of the Court's case-law that the Convention should be interpreted and applied in a manner which renders its guarantees practical and effective and not theoretical and illusory (see, mutatis mutandis, Paposhvili v. Belgium [GC], no. 41738/10, § 182, ECHR 2016, with further references therein).</p>	<p>146. Нарешті, вищезгадана невизначеність, спричинена багаторазовими продовженнями мораторію, сама по собі несла тягар, накладений на заявників. Реалізація одного із ключових елементів їх права власності - права розпоряджатися своєю власністю (див. пункт 28 вище) зумовлена прийняттям/базується на прийнятті законодавства невизначеного/неоднозначного змісту, прийняттям, яке було відкладено у спосіб, який виявляється непередбачуваним та недостатньо поясненим (див. пункти 118, 119 та 122 вище). Їх право власності на практиці було нестабільним і недосяжним. Це слід розглядати з урахуванням давнього принципу судової практики Суду про те, що Конвенція повинна тлумачитися і застосовуватись так, щоб вона була практичною та ефективною, а не теоретичною та ілюзорною/абстрактною (див., наприклад, рішення у справі, mutatis mutandis, «Папошвілі Бельгія» (Paposhvili v. Belgium), заява № 41738/10, п. 182, ЄСПЛ 2016, з подальшими посиланнями на них).</p>
<p>147. The Court concludes that the applicants have been made to bear as individuals the burden of the authorities' failure to meet their self-imposed goals and deadlines. In view of the weakness of the reasons given for the choice of the most restrictive alternative available to the authorities over less restrictive measures, the Court considers that the burden imposed on the</p>	<p>147. Суд доходить висновку, що заявники були вимушені особисто нести тягар неспроможності органів влади виконати ними ж встановлені цілі та дотриматися ними ж встановлених граничних строків. З огляду на слабкість обґрунтування на користь обрання найбільш обтяжливої альтернативи, яка була доступна органам влади, перед менш обтяжливими</p>

applicants is excessive.	заходами, Суд вважає покладений на заявників тягар надмірним.
(v) Conclusion	(v) Висновок
148. In view of the above considerations and the Government's failure to advance sufficient reasons to justify the measures applicable to the applicants' land, the Court concludes that the respondent State has overstepped its wide margin of appreciation in this area and has not struck a fair balance between the general interest of the community and the property rights of the applicants.	148. З огляду на викладені вище міркування та нездатність Уряду надати достатнє виправдання заходів, що були застосовані до власників землі, тому Суд робить висновок, що держава вийшла за межі свого широкого розсуду у даній справі і не встановила справедливого балансу між загальним інтересом суспільства та майновими правами заявників.
149. There has accordingly been a violation of Article 1 of Protocol No. 1.	149. Отже, було наявне порушення статті 1 Першого Протоколу.
III. APPLICATION OF ARTICLES 46 AND 41 OF THE CONVENTION	III. ЗАСТОСУВАННЯ СТАТТЕЙ 46 та 41 КОНВЕНЦІЇ
A. Article 46 of the Convention	A. Стаття 46 Конвенції
150. The Court stresses that the problem underlying the violation of Article 1 of Protocol No. 1 concerns the legislative situation itself and that its findings extend beyond the sole interests of the applicants in the instant case. The Court considers that the respondent State should take appropriate legislative and/or other general measures to ensure a fair balance between the interests of agricultural land owners on the one hand, and the general interests of the community, on the other hand, in accordance with the principles of protection of property rights under the Convention. It is not for the Court to specify how those interests should be balanced. Under Article 46 the State remains free to choose the means by which it will discharge its obligations arising from the execution of the Court's judgment (see, mutatis mutandis, Hutten-Czapska, cited above, §§ 237 and 238, and Lindheim, cited above, § 137). The Court's judgment should not be understood to mean that an unrestricted market in agricultural land has to be introduced in Ukraine immediately.	150. Суд підкреслює, що проблема, що лежить в порушенні статті 1 Першого Протоколу, стосується самої законодавчої ситуації і що її висновки виходять за межі власних інтересів заявника у цій справі. Суд вважає, що держава-відповідач повинна прийняти відповідні законодавчі та / або інші загальні заходи для забезпечення справедливого балансу між інтересами власників сільськогосподарських земель, з одного боку, та загальними інтересами громади, з іншого боку, відповідно до принципу захисту прав власності згідно Конвенції. Суд не повинен вказувати, як ці інтереси повинні бути збалансовані. Згідно зі статтею 46, держава залишається вільною у виборі засобів, за допомогою яких вона виконає свої зобов'язання, що випливають з виконання рішення суду (див., Mutatis mutandis, рішення у справі «Хюттен-Чапска», згадане вище, пп. 237 та 238 та «Ліндгайм», цитоване вище, п. 137). Рішення Суду не слід розуміти як таке, що вимагає негайного запровадження ринку земель в Україні без будь-яких обмежень.
B. Article 41 of the Convention	B. Стаття 41 Конвенції
151. Article 41 of the Convention provides: "If the Court finds that there has been a violation of the Convention or the Protocols thereto, and if the internal law of the High Contracting Party concerned allows only partial reparation to be made, the Court shall, if necessary, afford just satisfaction to the injured party."	151. Стаття 41 Конвенції передбачає: «Якщо Суд визнає, що було порушення Конвенції або Протоколів до неї, і якщо внутрішнє право відповідної Високої Договірної Сторони передбачає лише часткове відшкодування, Суд, у разі необхідності, надає потерпілій стороні справедливу сатисфакцію».

<p>1. Damage</p>	<p>1. Шкода</p>
<p>152. The applicants claimed 30,000 euros (EUR) each in respect of non pecuniary damage.</p>	<p>152. В якості компенсації моральної шкоди заявники вимагали суму в розмірі 30 000 євро (євро), кожен.</p>
<p>153. The Government considered the amounts claimed exorbitant and unsubstantiated.</p>	<p>153. Уряд вважав, що заявлені суми є надмірними та необґрунтованими.</p>
<p>154. The Court observes that the applicants did not submit a claim for pecuniary damage. Moreover, it considers that, in the absence of a functioning market for agricultural land in Ukraine, any such claim would likely be speculative (see paragraph 139 above).</p>	<p>154. Суд зазначає, що заявники не подали позов про відшкодування матеріальної шкоди. Крім того, Суд вважає, що за відсутності функціонуючого ринку сільськогосподарських земель в Україні, така претензія, швидше за все, буде гіпотетичною (див. пункт 139 вище).</p>
<p>155. Concerning the matter of non-pecuniary damage, the Court reiterates that situations where the applicant has suffered evident trauma, whether physical or psychological, pain and suffering, distress, anxiety, frustration, feelings of injustice or humiliation, prolonged uncertainty, disruption to life, or real loss of opportunity can be distinguished from those situations where the public vindication of the wrong suffered by the applicant, in a judgment binding on the Contracting State, is an appropriate form of redress in itself. In some situations, where a law, procedure or practice has been found to fall short of Convention standards, this is enough to put matters right (see, for example, Chiragov, cited above, § 57, with further reference therein).</p>	<p>155. Що стосується відшкодування нематеріальної шкоди, Суд повторює, що ситуація, коли заявник зазнав явної травми, фізичної або психологічної, болю та страждання, горя, тривоги, фрустрації, почуття несправедливості або приниження, тривалої невизначеності, порушення життя чи реальної упущеної вигоди потрібно відрізнити від ситуацій, коли публічне визнання заподіяної шкоди, понесеної заявником, відображене у судовому рішенні, що є обов'язковим для Держав-учасниць, є самою по собі формою відшкодування цієї шкоди. У деяких ситуаціях, коли законодавство, процедура або практика не відповідали стандартам Конвенції, цього достатньо, щоб правильно вирішити справу (див. наприклад, згадане вище рішення у справі «Чирагов», п. 57, з подальшим посиланням в ньому).</p>
<p>156. In view of these principles, the Court considers that the finding of a violation constitutes in itself sufficient just satisfaction for any non-pecuniary damage sustained by the applicants. In making this finding the Court has regard, inter alia, to its findings in paragraphs 138 and 143 above as to the nature of the burden the present legislative situation has imposed on the applicants, its holding that the respondent State must take appropriate legislative and/or other general measures to secure compliance with Article 1 of Protocol No. 1 (see, mutatis mutandis, Lindheim, cited above, § 141) and to the fact that an exceptionally large number of individuals are affected by the moratorium (see paragraphs 15 and 95 above and, mutatis mutandis, Chiragov, cited above, § 46, and Edwards v. Malta (just satisfaction), no. 17647/04, § 30, 17 July 2008).</p>	<p>156. Зважаючи на ці принципи, Суд вважає, що рішення про визнання првпорушення є достатньою справедливою сатисфакцією за будь-яку моральну шкоду, завдану заявникам. Виходячи з цього висновку, Суд, зокрема, враховує свої висновки, викладені в пунктах 138 та 143 вище, щодо характеру тягаря, який наклала нинішня законодавча ситуація на заявників, та її твердження про те, що держава-відповідач повинна прийняти відповідні законодавчі та / або інші загальні заходи для забезпечення дотримання статті 1 Першого Протоколу (див., mutatis mutandis, «Ліндгайм», згадане вище, п. 141) та на те, що мораторій впливає на надзвичайно велику кількість осіб (див. пункти 15 і 95 вище, і mutatis mutandis, цитоване вище, § 46 та «Едвардс проти Мальти» (Edwards v. Malta) (справедлива сатисфакція), заява № 17647/04, п. 30, від 17 липня 2008 року).</p>
<p>157. However, the Court stresses that, should the respondent State unreasonably delay adoption of the requisite general execution measures, this may, with the passage of time, lead to a situation where awards under Article 41 may eventually become warranted, at least for</p>	<p>157. Однак, Суд підкреслює, що, якщо держава-відповідач необґрунтовано відтягує прийняття необхідних загальних заходів, це може з часом призвести до такої ситуації, коли присудження винагороди за статтею 41 може в кінцевому підсумку</p>

some categories of agricultural land owners.	стати гарантованим, принаймні для деяких категорій власників сільськогосподарських земель.
2. Costs and expenses	2. Судові та інші витрати
158. The applicants also claimed EUR 4,800 each for the costs and expenses incurred before the Court, to be paid directly into Mr Tarakhkalo's bank account.	158. Заявники також вимагали 4 800 євро в якості судових витрат, що сплачувались безпосередньо на банківський рахунок пана Тарахкало.
159. The Government contested the reasonability of that claim. They pointed out that the Court awarded EUR 11,000 in legal fees in Kulykov and Others v. Ukraine (nos. 5114/09 and 17 others, § 159, 19 January 2017) which, in their estimation, was considerably more complex than the present case.	159. Уряд спростував обґрунтованість цієї вимоги. Вони зазначили, що Суд присудив 11 000 євро судових витрат у справі «Куликов та інші проти України» (Kulykov and Others v. Ukraine), заява № 5114/09 та 17 інших, п. 159, від 19 січня 2017 року), які, за їхніми оцінками, були значно складнішими, ніж ця справа.
160. According to the Court's case-law, an applicant is entitled to the reimbursement of costs and expenses only in so far as it has been shown that these have been actually and necessarily incurred and are reasonable as to quantum. In the present case, regard being had to the documents in its possession and the above criteria, as well as taking into account the legal aid payment Mr Tarakhkalo has already received, the Court considers it reasonable to award the sum of EUR 3,000 to each applicant for the proceedings before the Court, to be transferred directly into Mr Tarakhkalo's bank account.	160. Відповідно до практики Суду заявник має право на відшкодування судових та інших витрат настільки, наскільки було продемонстровано, що вони дійсно були понесені, що їх не можна було уникнути, і що вони є розумними за розміром. У цій справі, беручи до уваги наявні в його розпорядженні документи та вищевказані критерії, а також з урахуванням плати за правову допомогу пана Тарахкало, Суд вважає розумним призначити кожному заявнику 3 000 євро для розгляду справи в Суді, щонайменше бути переведена безпосередньо на банківський рахунок пана Тарахкало.
161. The Court would also stress that, even though it makes an award for legal fees in the present case, it would be difficult for it to envisage making any awards for costs and expenses in any follow-up cases of this type, unless very exceptional circumstances justified a different conclusion.	161. Суд також наголошує на тому, що, хоча в цій справі стягуються судові витрати, було б важко передбачити будь-які винагороди за витрати та витрати у будь-яких подібних випадках такого типу, якщо тільки дуже виняткові обставини не виправдають іншого висновку.
C. Default interest	C. Відсотки у разі несвоєчасної виплати
162. The Court considers it appropriate that the default interest rate should be based on the marginal lending rate of the European Central Bank, to which should be added three percentage points.	162. Суд вважає за доцільне встановити, що ставка за замовчуванням повинна базуватися на граничній кредитній ставці Європейського центрального банку, до якої слід додати три відсоткових пункти
FOR THESE REASONS, THE COURT, UNANIMOUSLY,	З ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО
1. Decides to join the applications;	1. Приймає рішення про об'єднання позовів;
2. Declares the applications admissible;	2. Оголошує заяви прийнятними;
3. Holds that there has been a violation of Article 1 of Protocol No. 1 to the Convention;	3. Постановляє, що було порушення статті 1 Першого Протоколу до Конвенції;
4. Holds that the finding of a violation constitutes in itself sufficient just satisfaction for any non-pecuniary damage sustained by the applicants;	4. Постановляє, що висновок про порушення є достатнім задоволенням щодо будь-якої моральної шкоди, заподіяної заявникам;

<p>5. Holds</p> <p>(a) that the respondent State is to pay, within three months from the date on which the judgment becomes final in accordance with Article 44 § 2 of the Convention, EUR 3,000 (three thousand euros) to each applicant, plus any tax that may be chargeable to the applicants, in respect of costs and expenses, to be converted into the currency of the respondent State at the rate applicable at the date of settlement and to be transferred directly into the account of the applicants' lawyer Mr Tarakhkalo;</p> <p>(b) that from the expiry of the above-mentioned three months until settlement simple interest shall be payable on the above amount at a rate equal to the marginal lending rate of the European Central Bank during the default period plus three percentage points;</p> <p>6. Dismisses the remainder of the applicants' claim for just satisfaction.</p>	<p>5. Постановляє</p> <p>(a) що держава-відповідач має сплатити протягом трьох місяців з дня, коли рішення стане остаточним відповідно до статті 44 п. 2 Конвенції, 3000 євро (три тисячі євро) кожному заявнику, плюс будь-який податок, який може бути сплачений компанією, який має переводитись у валюту респондента на час розрахунку та переводитись безпосередньо на рахунок адвоката заявника пана Тарахкало;</p> <p>б) що з моменту закінчення згаданого вище тримісячного періоду до винесення рішення на зазначену вище суму будуть нараховані прості відсотки за ставкою, яка дорівнює граничній позичковій ставці Європейського центрального банку протягом періоду за замовчуванням плюс три відсотки;</p> <p>6. Відхиляє решту вимог заявників щодо справедливого задоволення вимог.</p>
<p>Done in English, and notified in writing on 22 May 2018, pursuant to Rule 77 §§ 2 and 3 of the Rules of Court.</p>	<p>Складено англійською мовою та повідомлено письмово 22 травня 2018 року відповідно до пп. 2 та 3 правила 77 Регламенту Суду.</p>
<p>Marialena TsirliVincent A. De Gaetano RegistrarPresident</p>	<p>Маріалена Цірілі Вінсент А. Де Гаєтано Реєстратор- Президент</p>